

Ti trabkam jtñ u'uan o'dam ki'n

*Lengua tepehuana
Durango*

Tercer grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)	
ESCUELA	GRUPO
POBLACIÓN	
ENTIDAD FEDERATIVA	

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTOS GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Libro de texto en lengua tepehuana, Durango.

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica y Normal de la Secretaría de Educación Pública

Autor

Abundio Ramírez Solís

Ilustración

Maribel Suárez

Fotografía

Martín García

Ilustración de Portada

“Los animales mensajeros”, 3.72 x 6.82 m.

Pintado por los niños mayas de la comunidad

La Presumida, José Ma. Morelos, Quintana Roo.

Lizbeth Noemí Kú Dzib, Yolanda Ramos López, Ma. Marcelita Briceño Cisneros,

Rosa Ma. Gutiérrez May, Magaly Rosalba Dzib Poot, Mitka Zehuely Koyoc Chan,

Ma. Yuriana Chan Blanco, Paula Cauich Puc, Olga Ek Peraza, Adela Chan May,

Gloria Ek Uk, Rufino Catzín Zapata, Jorge R. Uc Alvarado, Jorge Catzín Zapata,

Pedro P. Susste Canto, Gualberto Mukyl Yah, José Z. Uc Alvarado,

Marcos R. Poot Cherrez, Fili Alberto Dzib Poot, Porfirio Poot Cherrez, Reynaldo Ek Uc,

Juan M. Chan Blanco, Gener G. Dzib Poot, William Poot Cherrez,

Gumersindo Mukul Yah, Alfredo Ek Uc y Hermenegilda Chan Chin

D.R. © **Colorin colorado. El arte de los niños indios. México, 1993**

Reproducción autorizada por el Fideicomiso para la Salud de los Niños Indígenas de México, A. C.

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1994

Argentina No. 28

Col. Centro, C. P. 06029

México, D.F.

ISBN 978-970-18-1863-3

Primera edición 1994

Décima tercera reimpresión 2013

Impreso en México

La Patria (1962),
Jorge González Camarena.

Esta obra ilustró la portada de los primeros libros de texto. Hoy la reproducimos aquí para que tengas presente que lo que entonces era una aspiración: que los libros de texto estuvieran entre los legados que la Patria deje a sus hijas y a sus hijos, es hoy una meta cumplida.

A seis décadas del inicio de la gran campaña alfabetizadora y de la puesta en marcha del proyecto de los libros de texto gratuitos, ideados e impulsados por Jaime Torres Bodet, el Estado mexicano, a través de la Secretaría de Educación Pública, se enorgullece de haber consolidado el principio de la gratuidad de la educación básica, consagrada en el Artículo Tercero de nuestra Constitución, y distribuir a todos los niños en edad escolar los libros de texto y materiales complementarios que cada asignatura y grado de educación básica requieren.

Los libros de texto gratuito son uno de los pilares fundamentales sobre los cuales descansa el sistema educativo de nuestro país, ya que mediante estos instrumentos de difusión del conocimiento se han forjado en la infancia los valores y la identidad nacional. Su importancia radica en que a través de ellos el Estado ha logrado, en el pasado, acercar el conocimiento a millones de mexicanos que vivían marginados de los servicios educativos y, en el presente, hacer del libro un entrañable referente gráfico, literario, de conocimiento formal, cultura nacional y universal para todos los alumnos. Así, cada día se intensifica el trabajo para garantizar que los niños de las comunidades indígenas de nuestro país, de las ciudades, los niños que tienen baja visión o ceguera, o quienes tienen condiciones especiales, dispongan de un libro de texto acorde con sus necesidades. Como materiales educativos y auxiliares de la labor docente, los libros que publica la Secretaría de Educación Pública para el sistema de Educación Básica representan un instrumento valioso que apoya a los maestros de todo el país, del campo a la ciudad y de las montañas a los litorales, en el ejercicio diario de la enseñanza.

De esta forma, el libro ha sido, y sigue siendo, un recurso tan noble como efectivo para que México garantice el Derecho a la Educación de sus niños y jóvenes.

Ti trabkam jiñ u'uan o'dam ki'n

*Lengua tepehuana
Durango*

Tercer grado

PRESENTACIÓN

Este libro de texto está dirigido a los niños y niñas indígenas que cursan la educación primaria con el propósito de favorecer el aprendizaje de la lectura y escritura de la lengua indígena que se habla en su comunidad.

Podrá ser utilizado en forma creativa por los maestros y los niños, este ciclo escolar o los subsecuentes, para dar respuesta a los problemas particulares que se presenten en el desarrollo de la expresión escrita y la comprensión lectora.

En el libro se encuentran diferentes escritos, algunos hablan de cosas que hay en la comunidad, otros relatan las costumbres, fiestas y leyendas.

Su elaboración estuvo a cargo de profesores indígenas con experiencia en la enseñanza de la lengua que el libro aborda, así como con conocimiento de la cultura de las comunidades que hablan dicha lengua. Los autores consideraron el enfoque comunicativo propuesto para la enseñanza de las lenguas en el Plan y Programas de Estudio para la Educación Primaria 1993.

El libro podrá ser enriquecido a partir de las observaciones y consideraciones que profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles indígenas, realicen acerca del lenguaje utilizado, los contenidos, las ilustraciones, el formato y la presentación.

Na jax kai'ñkam ya' tu ua'ñix

Dhi u'uan na o'dam kin ya' tu ua'ñix, ja bui jiiim gu a'alh gui' nam irban ba buatu', nam tum mamtuxdhim, nam ba' bhaan tum mamtuxdhai jix matda'ka' bix aixim bhaan, no' mit ba ji chu a'ga gu o'dam ñi'ok ki'n. Gu a'alh no' mit biipi' jum mamtux gu dilh ja ñi'ok, jix a'aixkam gi'lhidba'am, na jix bhai'ka' nam jax xi chi'ya' gio nam jix maatiit ~~køka'~~ gu tu' no'm a'ga.

Gu o'dam mamtuxi'ñdham na mit jup duu dhi u'uan, mamtuxi'ñdbam nam jix mat na jax ja'k tum mamtuxi'ñ gu o'dam ki'n, gio nam jix mat nach jax dhuukat ya'tu oi'dha'.

Dhi u'uan jano' dir jup jum duu, nat pai'dhuk dir pui' tim tii, nach sak jix bhai'pix tu ja mamtuxi'ñdba' gu a'alh, nach cham ja gibda' gio nach cham ja ñioki'ñdba' pu'ni ba' ja'k tum duu nat gu', pu'ni ja'k tu ua'na' gu gøkam mamtuxi'ñdham jano' 1993. Pu'ni ba'r jum duukamkat xixibkam jup jum duñim gu u'uan, na jax chu'm jum a' mu ja'p na pai' jax chum mamtuxi'ñ.

Dhi u'uan jum a', nam jix bhai' mi ua'nidha', mi' na pai'cham bhai' mi ua'ñixka', na pui' ja'k mim ua'nidha' nam jax chu ñiok gu a'alh, nam ba' jix maatiit ~~køka'~~ no' mi' pai' tu ua'ñix.

Gu mamtuxi'ñdham, gio gu a'alh ja gi'kora', ach pui' jam aagi'ñ, na jir am na pim jix bhai' ua'na' no' cham am buix dhi u'uan, nam ba' jix bhai' bhaan tum mamtuxi'ñdha' gu a'alh.

Ach jam taxchabgi'ñ, na pim jir gø'g ørkam mamtuxi'ñdham, na pim ji'k nai' tu juan o'dam tir gio gu a'alh ja gi'kora', pui'ch jup ja taxchabgi'ñ, na pimit jix bhai' tii dhi u'uan, na jax ja'k ua'ñix gu o'dam ki'n dhi "Ti irabkam jiñ u'uan o'dam ki'n", na pui' na pimit ji'k jax chii, io'm jix bnai' jum ua'na dhi u'uan.

DURANGO

San Francisco
Mezquital

INDICE

Lección		Página
Ua'ñix		
1	Na chich pai'dhir ja'k ya' ai nach jì'k jir o'dam	12
2	JirO'dam ich	20
3	Gu ma'nkam gio gu dippirga'n	28
4	Nach jirpai'kam	36
5	Jano' na mit gu nanbot chakui ya øk ya' Meejik	44
6	Guch O'daagim nar jix chumñigamkat	52
7	Mi' mia'n jir pue'mblo	60
8	Jix dha'ram ya'p tu duñix nach chu' tu kua'dad kí'n xia'ñdhim	68
9	Nach chu' ka'm tuch a'a'gi'ñdha' gu mik dir	76
10	Gu o'dam na tu a'mkam ñiokit na jì'x jir o'dam tir	84
11	Na jax chum buada' mummu jiñ pue'mblo'am	92

Lección		Página
Ua'ñix		
12	Salh maakam tum buidha' jiñ pue'mblo am	100
13	Nach jir o'dam jich niidhat jup tui'ka'ich	108
14	Jiñ pue'mblo'	116
15	Na jì'x jir Meejik am tu oi' dha' gu o'dam	124
16	Gu ja'tkam nam ma'n kiicham oi'dha'	132
17	Jix maatit tu juan ich gu mui'dhit	140
18	Gu piesta	148
19	Guax kai'	156
20	Na pai'dhuk jum pataas gu kumisariado	164
21	Nach jax ja'k jich palhbui'ñdha'	172
22	Gu o'dam ñi'ok	180
23	Guch dhirba' gio guch juku'	188
24	Gu o'dam tìr gio gu nanbat tìr	196

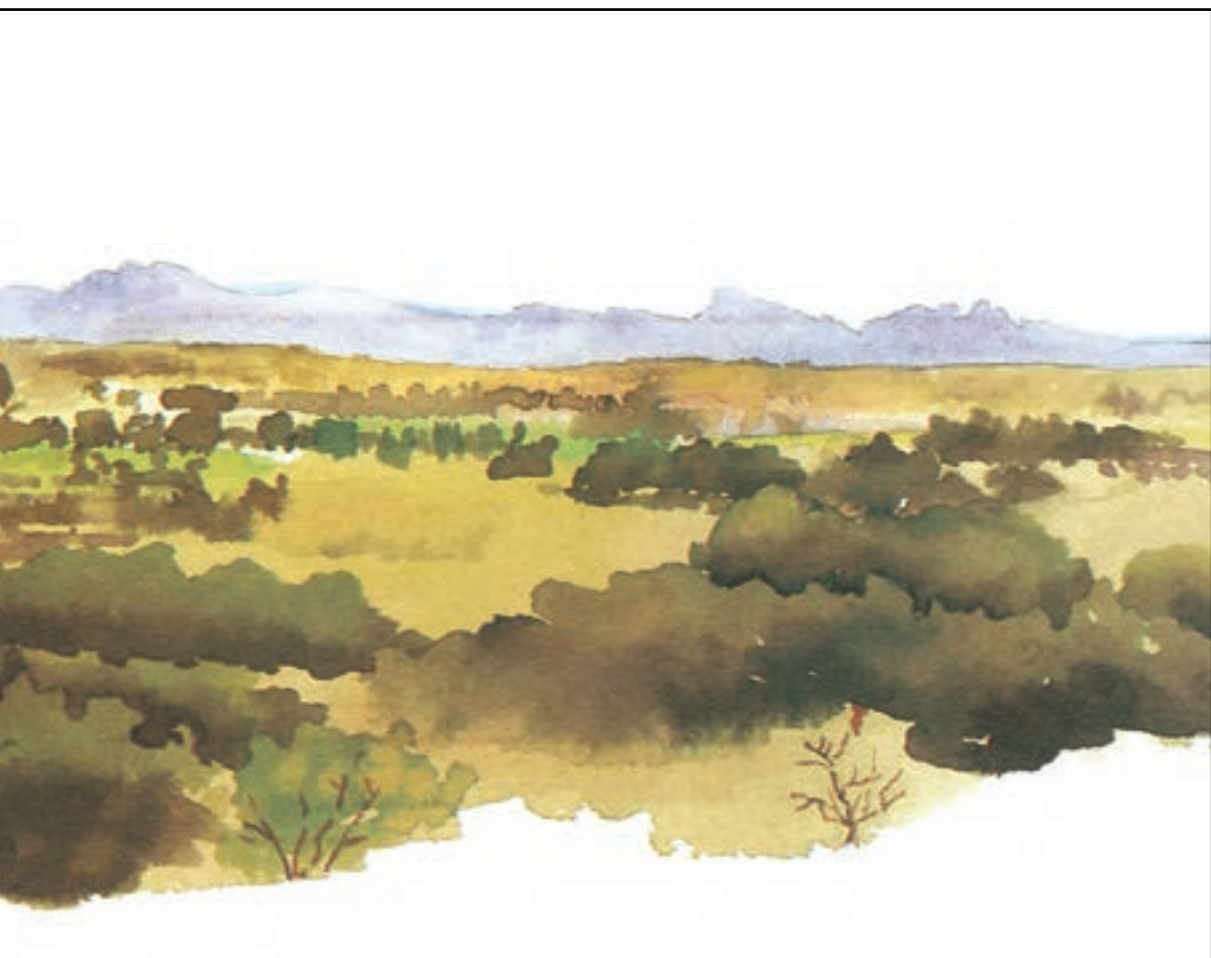

NA CHICH PAI'DHİR JA'K YA' AI NACH Jİ'K JIR O'DAM

Gu sapok bhaan pui'm kai'ch, sap bajik pai'dhuk na mit
jax ya ja'p ji oi'ñcha gu ja'tkam. Sap mu pai' kioka' ma'n
gu ma'nkam bñma'n ma'n gu ubii.

Sabuatooba sap ti'ka' gu chio'ñ, Masaada sap ba' gu
ubii. Mummu sap pai'tu oi'ñka'am na pai' joidham tu tu'i'
nar juggam nam pai' bix aixim tu'm mi oipoda' gu sasoi'.

Mikkat sap jı'k oidha' ki'n ba tu maamar am, jix
chamam daaman gok chichio'ñ, gio gu u'ub

ja'kbui' up, na mit pai' gi'gir, gu ja tat go'gok ja
mapkadak nai'ja jot nam tu oi'ñchapo' na ji'x jir oi'ñgain,
jai' mit bhai' ja'k oi'ñcham xia'lhbuidhir ja'k, jai' ba' ya' ja'k
jurnip gio jai' ba' bhai' ja'k jix jipkir.
Ba' gu biipi'kam na Auraba tiigich, sap ya' ja'k bipta'n
jot amit na ja oi'ñchuda' bix nam ji'k jir o'dam.

Na jax jum kai'ch gu u'uan na gatuk dir ua'ñix

Bixdhit apim mi' xi chu jiñkoidha' na pai' ja'pnim
kai'ch "na chich pai'dhir ja'k ya' ai nach ji'k jir o'dam".

- Ua'na' pim gu ñi'ok, na pim ji'k cham maatit køø.
- tik kai pim machia', na jir jax kai'ñkamka' gu ñi'ok.
- Tu ua'na' pim na tu' iampix pui'm kai'chdha' na jax chi' gu ubii na mi'm a'ga.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿Jaroo pui'tigich Sabuatooba ?

¿ Jaroo pui' tigich Masaada ?

¿ Jaroo pui' tigich Auraba ?

¿ Jaroo ya' ja'p ja oi'ñchuda gu o'dam ?

Nach jax ja'k tu a'gada'

Jix dhopi'ñ ki'n apim mi'xi chu jiñkoidha'.

Na pai'dhuk tum a'gada' doolhim jum a' nach chi k~~ee~~k~~ee~~'. Nach ba' maachidha' na tu' mi'm a'gada', gio na ma'n pix jir am na tu a'gada', na ba' jix bhai' jix kaidha'ka'.

Maadit mi' xi chu jiñkoidha', nam jax kai'ch dhi' nam mi' tu a'ga.

Na joroi' tu a'ga.

Na jax kai'ch.

Na joroi' t~~e~~k~~ee~~.

Jix ki'nkob ap bhai' xi jimida' nap ba' jotmoda' tu machia'.

Gi ap joroo jir jum tat

Dho gu Benjamin nar jiñ chat.

Aa dho bak jir jich ja'nmin ich.

Na jax ja'k tum a'ga gu mui'dhit

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu a'ga', na pim tu' ilhi'ñ apim mi'xi a'ga'.

- Na pim ba' mo ba tu a'ga', jum a': na pim bixdhit jix matka' na pim tu' mi' a'ga'.
- Mi'pim pui' xi kai'chdha', na jax ja'k am bipio'da' na pim tu' mi' a'gada'.
- Bixdhit apim ma'n mi dhaasa' na joroi' jam aagi'ñdha', na joroi' b#p# mui' ji tu a'ga'.
- Ma'n apim mi'p daasa', na joroi' tu ua'na', na pim jt'k jax ch#ya', gio ba' na mi'xi jiñkoidha'.

Ya'jum a'ga guch chat

Go'gok apim map xi dharaibui tu a'ga', pui' nam jax kai'ch dhi' nam mi'jupxix.

Nach ji'k jir o'dam, ach jich chat imda' dhi' na xia'lhbuidhir bha tissa'n

Dhi'a, na joidham jix jukka' no' bhai' ba tanor.

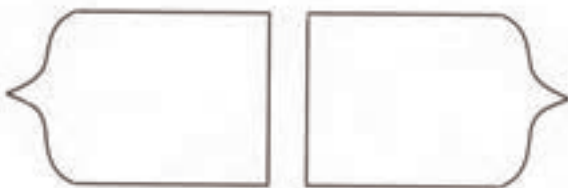
Dhi'dho, nach ach daanit tanda' gu i'mda' nach ki'n ti nii'ñ.

Aa' dho bak ach xi dhaanit nach ba'x kiki'ka'.

Dilh ap ba' xi chu ua'na'.

Na pai'x chu xidhuu

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu a'ga', na jax dhuukat jix chu xidhuu.

- Nam ji'k map tu a'ga': jum a', nam bix jix matka' na jax kai'ñkam jix chu xidhuu, nam ba' silhkam tu a'gada'.
- Bixdhit apim ma'n mi dhaasa' na joroi' jam silhchu'nka' na pim tu a'ga'.
- Ma'n jup jai'chka' na joroi' tu daasidha', glo na mi' ba jiñkoidha', na pim pai'dhuk t#mo' tu a'gimii.

Mi'pim xi chu a'ga'.

Mi'pim xi chu jiñkoidha', mi' na pai'm a'ga gu xiotalh.

Xiotalh

Bajik nam ya' duduakat guch kukulsikat. Pui'jich mamtuxdhak amit. Nach ki'n bhaan xi chi niidhat dhi xiotalh, pui' xi chu buaje dhi ku'a', xi aichdhaji jix chamam bhaan gu oidharga'n, na ba' jano' dir pui'm kai'chdha' nach ki'n jir o'dam.

Mi'pim xi ua'na' nam tu' mi' jam tikka.

¿ Jaroo mit jich mamtuxdhak nach chi ni'da' gu xiotalh?

¿ Ji'k tanolh ki'n jum ai'chu'n gu oidharga'n gu xiotalh?

¿ Jax kai'ñkam jum ni'gu xiotalh ? _____

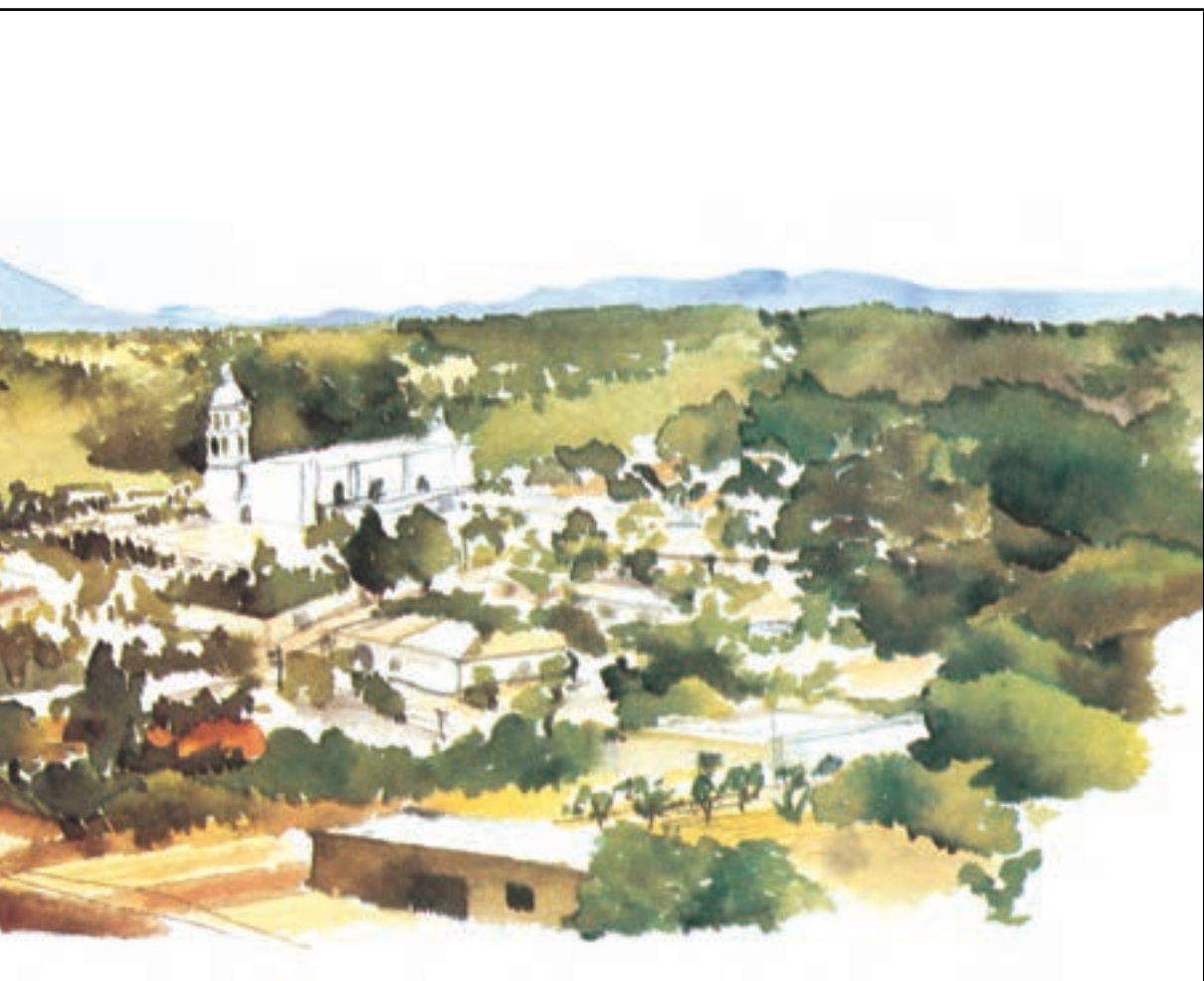
¿ Jax kai'ñkam pui'm kai'ch oidharga'n ? _____

JIR O'DAM ICH

Ach nach jġ'k jir o'dam sap Korian oi'ñkat ich glo ba' Boodamtam. Daiji na miġ bhai'dhġr mai'ch ardi gu nanbat, nam joidham ji niidhat gu plat na bhai' jai'chkat Korian gio ba' nam joidham ji chġ niidhat nar gio'ntiir.

Guch kukulsikat tii miġ jum bhaktuda, jai' miġ bhai' pu ja koi guch chġtkapokat, jai' miġ siari jum bai'ñkuidhak jiboí'ññor jukgam ja'k, jai' ba' mu ja'k tatatsab nam pai'jax ba tu oi'dha' xib guch jaaduñ.

Jai' guch kukulsikat ya' ja'k jiboí' ññor amit, nam xib pai' oi'dha' gu Raraamuri.

Xib pui' mu ja'k tu oi'dha' am jai' gu o'dam, dai nam pariþ maakam tu ñiok, ku gu' pui'p jir o'dam amje .

Bajik dir na mit dhi nanbat chakui ya øk pu o'dam ñiokda'ich, pu xiotalh ti ni'da'ich, gio nach pux chootob ti ti'ka' nach jax chu'm champik ka ti titt' xib nach ji'k jir o'dam.

Na jax jum kai'ch gu u'uan na gatuk dir
ua'ñix

Jix dhopi'ñ k'i'n ap mi xi chu jiñkoidha', mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "jir o'dam ich",

No' pich ba tu jiñkoi, maakam ja'k ap ua'nai gu ñi'ok tì
tikka' na jax kai'ñkam jup jum kai'chdha', nap ba' gio
mui'p ba tu jiñkoidha'.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿ Pach oi'ñkat nach jì'k jir o'dam ?

¿ Jax dhuk amit mai'ch ardi gu nanbat ?

¿ Tu' bhaan jix maati' nach bajik dir pur o'dam ?

Nar jax chu'mka' gu tu' nach ñidhixkam
a'gada'

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu ua'na', ji
ñidhat dhi' na mi'jupñix:

Jir tu'da': _____

Jax chu'm tu tuuku': _____

Paa gigi'r: _____

Jix i'ob tu bakxi': _____

Tu'jix bhai' gu jogi'ñ: _____

Jix mansu' kia'x jigar: _____

Tu' kua' na ki'n gigi'r: _____

Ma'n apim tu ua'na', na pim pai' niidhixkam mi a'gada' gu tu', glo na pim pui' duñia' na jax chu ua'ñix mi' bitain.

- Biip'p mi dhaasa' nar tu'da'.
- Mi'dhir ba' na jax chu'm.
- Mikkat na tu' kua'.
- Na jax chu'm kir jig'r.
- No' jix i'ob tu bakxi'.
- No' jix jigar piam ku cham.

Ma'n. Ap jup tu ua'na', nap pai' mi a'gada', no't ma'nim tu' mam duu: nap ka tilbia, na pich ka tum mamtuxdham, nap ka tu bipia' gu kakarbax, bix aixim.

Nach jax ja'k xich mat nach jġ'k jir o'dam

Mi'p xi chu jiñkoidha' jix dhopi'ñ ki'n.

Bajik, na chich jax ya' ji chu oi'ñcha jukgam gio tatsab. Gu nanbat jix a'aixkam, tii jich maa mit ma'n gu u'uan, jano' (1705) na pai' pui' mi tu ua'ñix nach jġ'x bhaan tu oi'ñka' dhich dhirba'. Daiji na mit gu' gu nanbat cham tu' mi' pui' chi tii na jax jum kai'ch gu u'uan, saalhim amit nai' ji chu oi'ñcha jich dhirba'am.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿Jaroo tii ch maa gu u'uan, na pai' mi tu ua'ñix nach jġ'x bhaan tu oi'ñka' dhich dhirba' ? _____

¿Paa mit duuk tii jich maa gu u'uan? _____

¿Jaroo mit cham jġ'xdha' mi' pui' chi tii na jax jum kai'ch gu u'uan? _____

lampix jir ma'n nach jax chu'm

Mi'p xi chu jiñkoidha', nach chu' bhaan iampix ma'n nach jax chu'm nach jik jir o'dam.

- Nach ma'n ñi'ok jix mat.
- Nach jir xiotalh ni'dam.
- Nar ma'n nach jax chu'm titit'.

- Nar main nach jax ja'k tu oi'dha .
- Nar ma'n nach jax ja'k tu piastatar.

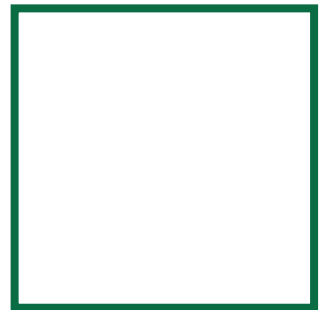
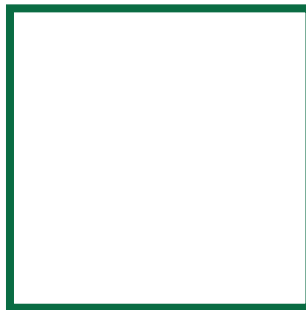
- Nar ma'n nach jax ja'k tu joisistar.
- Nar ma'n nach jax jir jich chiandam.
- Nar ma'n nach jax chu'm ki'n ti is gu jukgam gio gu tatsab.

Nach jax ja'k tu ja'kulhi'ñ

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka, dai nap xi ja ja'kulhdhai nar jf'kla'nka' dhi' na tu' mi' jupxix.

Mi'p xi ua'na' na jf'k jup jum bua gu bopnam, gio nap mi ja jupsa'.

Mi'p xi ja ua'na' nam jax chf', gio nam jf'k oidha' bla' gum jaaduñ.

GU MA'NKAM GIO GU DIPPIRGA'N

Bajik dir na mit jax ya ja'p ji oi'ñcha gu ja'tkam bhaan dhi oi'ñga'n, jum ga'ngimik amit mat. Na kii'n dhi dibtir ta'm jup jum bua gu tu' nam kua' ja'pna: gu bhaidha', ganai' tatak na jax chu'm jix i' ob, gio ba' pui' na jax gui' nam isdat jum kua': jun, bhab, ganai' bix aixim na tu' dilh jup jum bua gu gampixkam, ja'pna: gu julhik, nakualh, iibhai, tukgia', saarap, xixkabhulh, tasnara', yakua gio gu ma'nkam naanak, mui' oidha'juruñ nat ba', ba

mat na jax ja'k tim is, gio na jax chu tu'm kir tim is, na
ba' jix bhai'm duñia' gu tu' no't mi ii, gio nat mat na
nukdhixim jum a', na ba'g'lhia'gu gaa.

Gu ma'nkam nat jax jim mamtux na ti isda', bi'pi' i'lhich
kap pix ji chi ii xi'xkolhim, mikkat nat ba' gø'gørkap ba ti
ii, na pai' jax jir joidham gio na pai' joidham jix jai'ch gu
suudai', na ki'n bapgada' gu gaa'n.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pnim kai'ch
"gu ma'nkam gio gu dippirga'n"

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pnim
kai'ch "gu ma'nkam gio gu dippirga'n"

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch gu ma'nkam gio gu.
dippirga'n? _____

¿ Tu' jai'ch gu gampixkam nax i'ob ? _____

¿ Jir tu'da', gui' nam isdat jum kua'? _____

¿ Jax dhuk jum mamtux gu ma'nkam na ti isda' ? _____

Jix abhaarum jum jiñkoi'ñ

Gø' ki'n apim mi' xi chu jiñkoidha'.

O'dam no' ti is:
no't ba xia',
pix ja'k ji gixia'
ji kusbiot na tu'm is.

No't magoo na ti is
jix ki'nkob ba koxia'
na ba'x ki'nkob ja'k gixia'
mi' na pai' jax ba ti is.

Jumai oidha' nat ba xia':
gu o'dam cham ka ti is
nat gu'm gab na ka ti is.

Ma'n ap tu ua'na', na jix abhaarum jum
jiñkoi'ñdha'.

Na jax ja'k tum u'uan gu tu' no'ch chi tikka
gio nach jax ja'k ti'ya'

Pui'pim xi chi'ya' nam jax kai'ch dhi' nam mi' jupxix.

Nañ jax mui'ji chu
ua'na', no'ñ chu'
ti tikka, dhi'ñi
biipi' jum u'uan.

Dhi'ñi kii'n jum
titmo noñ chu
u'uan, gu tu' noñ
chi tikka.

Mi'p xi chu jiñkoidha', na jax ja'k tum jiñkoi'ñ
no'ñ chu'ti tikka.

Ap jix maatit ti is.
Jix bhio'ap.
Jix chu ko'k.

¿Ap jix maatit ti is?
¿Jix bhio' ap?
¿Jix chu ko'k?

Tu ua'na'ap dhi' puchu'm.

Bajjik na mit chakui ya øk gu nanbat

Mi'pim xi chu jiñkoidha'.

Bajjik na mit chakui ya øk gu nanbat, ya' Meejik, jai'm ya' oi'ñkat gu ja'tkam, nai' ja'p gampix am tu oi'ñka', iampix jix dha'ñpakka'am dilh am jup tu buada' gui' nam tu' ki'n tu naapo'nda': gagat, joodai mu'mkadhixkam, no' mit nabdik tu' ma iar pui'm xi jugai doi'kam gu bakax, gu jogi'ñ am ba'xi soomat ti'ka'.

Mi'pim xi ua'na', nam tu' mi'jam tikka.

¿ Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, bajjik na mit chakui ya øk gu nanbat ? _____

¿ Jax am tu'mkat gu ja'tkam gu bajikkam ? _____

¿ Tu'm ki'n tu naapo'nda' ? _____

¿ Jax dhuiñxim am kua'da' gu bakax? _____

Gu ma'nkam dhi dibiir bhaan dua

Mi'pim xi chu jiñkoidha'.

Gu ma'nkam, gio bix nam tu' ya' tu jai'ch, dhi dibiir bhaan jup tum bua, ja'pna: gu u'ux gu gampixkam, gui' na jum t'xich, gio pui' na jax gu gampix oipodam, gio gu sasoi'ñchixkam. Dhi' ba' bhaan ach pui'ch chiti' nach jir dibiir ta'mkam.

Jix cha'tman apim map xim jumpadai jum ti tikka', dai na pim pui' ja'k t'ya', na jax ya' tu ua'ñix.

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, gu ma'nkam dhi dibiir bhaan dua ? _____

¿ Tu' ya'x chu jai'ch gu gampixkam bhaan dhi dibiir ? _____

¿ Tu'm pui'm titi', gampix oipodam ? _____

¿ Jax chu'm am pui'm titi', sasoi'ñchixkam ? _____

¿ Jax nam ba' jai'p kai'chdha', jir sai'chirkam dhi ma'nkam ? _____

Na jax chum jupaaba'n

Mi'p xi chu jiñkoidha'.

Ach o'dam, aixim ach jix maatit tu jupaaba'n, no'ch jix jupabdam gu jun, bhab, ja'pni ja'k jum jupaaba'n: ma'n saakom, ma'n kurtiron, ma'n midhi', ma'n jane'. No'ch suudai' jix jupabdam, ja'pni ja'k jum jupaaba'n: ma'n kaam, ma'n bakua, ma'n ja'aa. Noch tirbiñ jix jupabdam ja'pni ja'k jum jupaaba'n: ma'n dein, ma'n obrasa'n.

Mi'p xi ua'na', nam tu' mi'm tikka.

¿ Jax ja'k jum jupaaba'n gu jannulh ?

¿ Jax ja'k jum jupaaba'n gu miibat ?

¿ Jax ja'k jum jupaaba'n gu kapdhiñ ?

¿ Jax ja'k jum jupaaba'n gu ixchuk ?

¿ Jax ja'k jum jupaaba'n gu bidhiñ ?

NACH JIR PAI'KAM

Gu tarai

Ma' nim sap bhaan ti' ngick, gu tarai bam taiñbuidham gok gu ixchuk na ixia', biipi' sap buiñor jii gu marui, sap ba' pui' chitda':

- Gok ap kañ chaiñbuidha' gum ixchuk nañ ixia', ja'kañ bam buidha' no' chich ba tu oraa.
- Jix bhai'dho, doi nap siari ja'k xiñ buidhai no' pich ba tu orca.

Na gu' uamidha' gu tarai, sap xi jaakik pu jugio. Maakam ja'k sap ba', jup dai'bus nat jum taiñbuidham gu ixchuk. Bhammu sap jup ba ji bus na pai' kio gu ubii

takaarui', pui' sap ba' jup ba titda na gok taiñbuidha' gui
ixchuk, sap ba' gu ubii takaarui' mi'p xi chaiñbui, nat gu'
pui' ba mat, sap bhammu ja'k jup dai'bus buiñor gu kaxio,
na gu'r jix bhai'kam gu kaxio sap mi'p xi chaiñbui.

Sap ba' ji'k masa'n ki'n, mui' ba ku'mraarim am,
bi'pi' sap bha ai gu marui, sap ba' pui' chitda am, na
serrat xim jipdhai bha ja'p ba'kchir, bhai' sap ba' pix kam
ji'pi'ñ, na bhai' ba tu ku'mraarim gu ubli takaarui', sap ba'
pui' chitda na koi' pix ki'n namkidha' dai sap na ja'p
ba'kchir xi baakii xi chu jugai, bhai' sap ba'xi jugiukak gu
marui, ja'x pix sap gu kaxio bhai'p ba tu ku'mraarim. Pui'
sap pix jup titda na koi' ki'n namkidha', bhai' sap ba' pu
jugio mif gu ubii takaarui', gu kaxio sap pik am gichdhim
nat ba jii.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "Gu tarai"

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka'n.

¿ Jax chi' gui' na ixchuk nai'm tai'ñbuidhim ? _____

¿ Jaroo biipi' taiñbui gu ixchuk? _____

¿ Jaroo mit biipi' jugio ? _____

¿ Jaroo mit dai cham namki ? _____

¿ Tu' mit ki'n namki gu kaxio ? _____

Mi'p xi ua'na' nap jax ilhi'ñ nam titmo dhi sapok,
mi'p dir mui' ji k'isa' na pai', ba jimdat ji
ai'chdhidhat gu kaxio.

Na pai' gø'g ør leetras ki'n tum u'uan

Machia' pim na jax kai' ñkam pai'ji gø'g ør lectras ki'n tum u'uan.

No'ch chu u'uan jum a', nach jix matka' na pai'gø' leetra ki'n tum u'uan, ja'pna jax:

- Nañ jax mui'ji kĩa' nañ chu ua'na'.
- No'ñ joroi' mi u'uan na jax chi', gio na jax jum da'nsa', gø' leetra ki'n jum u'uan gui' na biipii' jum kiksa.
- Nañ pai kui'mgidha' no'ñ chu u'uan.

Niidhat ap mi jiñkoidha', dhi' na gø'g ør ki'n mi tu ua'ñix.

Gu Pasiano Sirian, paxiaram Korian, sap na ja'k gixia' Nakabtam ja'p bhiiya'.

Ma'n ap tu ua'na' dhi' puchu'm.

Na jax ja'k aagix nach chu u'uanda' gu
o'dam ki'n, gio nach jax ja'k tu jiñkoi'ñdha'

Niidhat ap mi jiñkoidha'.

No'ñ o'dam ki'n tu u'uan jum a', nañ jix matka' na pai' jax
jum kiki'ñak gu ñiok, mi' ba' na pai' jix io'm jum
jiñkoi'ñdha', no' dhi'ñi' ki'n jum titmo (a, e, ø, i, ï, o, u.)
jumaiñ pup mi' xi ua'na'.

Ta	ka	ruí'
Ta	kaa	ruí'

Jai'p dñlh mi'xi ua'na' dhi' puchu'm.

Mi' na pai'm kiki'ñak no' cham tu' dhi'ñi' kii'n jum titmo:
(a, e, ø, i, ï, o, u.) cham tu'm a', nañ jumai mi u'uanda'.

kar

bax

Jai'p dñlh xi gaaga' dhi' puchu'm.

Nat jax dhuk mi tum pue' mblota Juktir

Kukui' mgixim apim mui' xi chu jiñkoidha', ma'n biipi', miikkat jumai jup, gio jumai, mummu na pim pai'timo'.

Ma'n sap mi' pai' kiokat gu o'dam, nach pai' xib Naksir biibi' jix chu mat, sap ma'n tu marka' ubii jik jix chamam daaman baik oidha' bia'kam. Sap ba' ma'nim ma tu bi'am gu kakarbox Naksir ta'm ja'k, sap ba' na bha ja'p ka tu so'mdhim, bhai' pai' pix ji chhi na kik ma'n gu ubii alhi'ch alhii, dai sap na jix abhar. Sap ba' pui' chitda am gu alhii bipia'dam, na pui' ja'tida' gu ja'tkam nam bhidha' gu yooxi' gio nam ma'n ba'kchuda' bhai' oidha' ta'm.

Sap ba' gu alhii pui'p ja'tin gu ja'tkam, mui' mit sap ba' mu tu jii jum saabok, bhai' mitdo sap tii, sap ba' pui' kai'ch am gu ja'tkam nar jich ñan Maria, sap ba' ma ba'kchuda' mit, mi' ba' na pai' jax ba kik xib, jano' dir ba' mi' ji tum kikchamta.

Aixim tu tu' mki' ach chu oi'dha'

Mi'pim xi chu jiñkoidha' nam jax kai'ch dhi' nam mi' jupxix.

Añ mummu kio na Tunalampa ti ti',
joidham bixchu' jix chu jai'ch:
bhaidha', jølh, jaix, kalhpu'x gio
na ma'n mi' bhix gu gø' ak na mi'
bhix Basamot na mummu a'ji
Tuxpa.

Añ dho gi bhai' ja'k gi' trji
Susbha'ntam, pui' bixchu' jup jix
chu jai'ch: Suismalh,
bhabho'mkox, kakxio gio na
ma'n bhai' bhix gu kamion boi'
na bhammi aix Korian.

Mi'p xi chu ua'na' nap ji'kkap jix chu mat.

Nam jax chu'm t̃i t̃i' gu o'dam

Mi'pim xi ua'na', nam jax chu'm t̃i t̃i' gu chichio'ñ gio gu u'ub o'dam.

JANO' NA MIT GU NANBAT CHAKUI YA EK YA' MEEJIK

Guñ jaduñ

Jix gí' mi' m tu tatda' ka' no' ñ jix jaaduñ, nam gu' tu' nam
pix bhaan jiñ palhbui' ñdha': no' ñ chu xikuam, no' ñ chi' ts,
no' ñ chu bon, piam nañ pai' dhuk ba ji chu ora'.

Guñ jaduñ jix bhai' pix tuñ a' gi' ñdha', gio nañ aagi' ñdba'
na tu' cham jir ki' ya' dhi' oi' ñga' n, cham ji' xkat añ dilh
oirida' no' ñ chu jaaduñ, map ji nach jimda', no' chich ba
titbim, no' chich ba paxiaram, piam no' chich ba
nabdhim bhammu ja' p jukgam, piam

mu ja'k tatsab nam pai' jir mui' gu bapaisilh. No'ñ chu jaaduñ, jiñ a'mkam ba ñokia'am no'ñ tɕ'k ɕb bañ dha'ñchu' gux a'aixkam jum tɕgam.

Mui'ñ jix jaaduñka', no'ñ jir jix bhai'kam, no'ñ cham jt'xdha'tu' ki'n jax ja tɕda, gio na'ñ cham ja a'ga.

Dhi' ba' bhaan jir am nach jix bhai' xi kai'chit nach jt'k jir o'dam, gio ach mi' pui' xi chit ntidhidhat jix ki' boicha'm.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pni jum kai'ch "Guñ jaduñ "

Mi'pim xi ua'na' nam tu' mi jam tikka.

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch jiñ
jaduñ? _____

¿Tu'bhaan jiñ palhbui'ñdha' guñ
jaduñ? _____

¿Jax ja'k jum a', nach ba' jix
jaaduñka'? _____

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch nach jix
bhai' xi kai chit nach ji'k jir o'dam?

Na joroi' mi'm a'gada'

Machia'pim na pai' ua'ñix, na joroi' mi'm a'gada' bhaan dhi' na mi' tu ua'ñix, gio ba' na pim ma'n mi ua'na'.

Tu juan am gu ja'tkam.

¿ Jarom mi tu juan ? _____

Tu kua' am guñ jaaduñ.

¿ Jarom tu kua' ? _____

Tum mantuxi'ñ am gu a'alh.

¿ Jarom tum mantuxi'ñ ? _____

Tu a'ga am gu ja'tkam

¿ Jarom mi' tu a'ga ? _____

Na tu' ká'n matgihchudhixka' nañ pik am jiñ
jipdha' no'ñ chu jiñkoi'ñ,

Machia'pim na pai' jax chum matgihchu'n no'ch
chu u'uan.

Mi'p xi chu jiñkoidha', doi nap pik jum
jippidhidha', mi' na pai' jax malgihchudhixka'.

Añ tu saba'n mirak bima'n guñ jaduñ, mo chich sabalh
gu: jun, bhab, on, maikak gio ba' gu kabai suusak.

Nach dhai o'dam ya oi'ñkat ya' Meejik

Mi'p xi chu jiñkoidha', dai nap niidhat na pai' jum matgilhchu'n nap ba' mi matgilhchuda'.

Nach dilh ya oi'ñkat dai o'dam ya' Meejik, cham tu' jai'chka': jigialhi' kokdai', bhiogi' gio na joidbam jir jukgamka', jir mui'ka'am gu: suismalh, sisi', bapooji gio maapi'ñ.

Ma'n ap diih tu ua'na', na pu'ñi matgilhchudhixka'.

No'ñ jix kř' gio
no'ñ jix ka'ok

Mi'p xi chu jiñkoidha'.

Gammijiñ jix kř'ka', no'ñ xi bobkonat
kř'n tu kua' guñ ñoonob, gio nañ xi
bopkonat guñ chaatam nañ pai'
dhuk koí'cho'.

Gammijiñ jix ka'okka', no'ñ cham
bakuanat kua' gu bhaidha', gio
no'ñ cham totpoxdhat io' gu
suudai'.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿Tu'ñ kř'n dodhia' no'ñ ~~øø~~ gu bokko'k? _____

¿ Tu'ñ kř'n dodhia' no'ñ ~~øø~~ gu jimmuda' ? _____

¿ Tu'ñ kř'n dodhia' no't jiñ mi'ñ gu tai ? _____

Na jax ja'k tum kantar gio na jax ja'k tim ni'

Mi'p xi kantaaru', na jax chu kantar gu sokbolh.

jø jø jø, jøa jøa
jø jø jø, jøa jøa
xiotahli xiotalhi
xiotalhi xiotalh ba jii.

Bixdhit apim ni'ya' gu xiotalh, maadit ba' jir
sokbolhka'.

Go'gok apim map jum daagii
ni'ya', dai chichio'ñ; gio ba'
dai u'ub.

Na jax mui' jim tibgata' biipi'
xi jimda' gu kikkam gio ba' gu
tua'dam.

Ti tikkai pim mi tu ua'na', nam jax ja'k tum uañi'ñ
gum chiandam.

GUCH O'DAAGIM NAR JIX CHUMÑIGAMKAT

Bajik sap mi' Juktir, jir jich o'daagimka' ma'n gu o'dam, na pai'dhuk tim ni'da' gu xiotalh sap guch o'daagim, juruuxi'ndha' nam sabda' gio na tum uani'ndha' sap pui' kai'chdha'; "ach chuch uani'n buiñor jich chat, na pui'pix ka xi so'mdhixka' dhi kokdai', dhi jigialhi', na cham xi jai'chkal tonmoda' ya' dhi oi'nga'n".

Ma'nim sap ba' ba jii kla'mi'n, nat xi ni'chok gu xiotalh. Mummu sap pai' ka jim, na pai' gø' jix chu tootolhi', nat mi' ba nam ma'n gu naabat jix chuk ti titi'kam,

gio sap jix chuk gu kabai ga'n. Sap ba' mi' ba
titka am guch o'daagim, na pai'dhir ja'k jim, gui' sap
pui' kai'ch nat xiotalh nii'rak mummu jich o'ntam. Sap ba'
gu naabat pui' chitda' nam paxiarpo' mummu kia'mi'ñ,
mummu sap ba'tu o'nbai'ñdha', na tu' a'm jum a' guch
o'daagim, sap ba' bixchu' tu maa gam tuumiñ, panas
sap ja'p tu tatda' nat baik mi juruñ, gu' sap baik oidha'ji
nat mai'chdhir. Nat pai' jura'n bhñi sap tuumiñ bia', sap
ba' ma'n saba'lh gu baak. Jt'k oidha' ki'n sap, na jt'x jir
o'dam tir tum oipoda' gu baak.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pni
jum kai'ch "guch o'daagim nar jix
chumñigamkat"

Mi'p xi ua'na nam tu' mi' jum tikka.

¿ Jaroo pui'm titt' jich o'daagim ? _____

¿ Tu' jax buada' guch o'daagim ? _____

¿ Jaroo ja a'mkam tum uañi'ñdha' guch o'daagim ?

¿ Jarooda' gui' nat mu pai' nam guch o'daagim ? _____

Ti tikkaip mi tu ua'na', na jax ja'k tum uañi'ñ much
o'ntam.

Na jax chĩ' gio nach jax chĩ tĩtĩ'

Mi'pim xi chu jiñkoidha'.

Bix na tu' ya' tu jai'ch bhaan dhi oi' ñga'n, ji'ma'n kĩ'n jix bhai' nach chĩ tĩtĩ'nda', nach ji'k jir ja'tkam pui' ji'ma'n kĩ'n ach jup jich chĩtĩ'.

_ Ebodio, Santos, Liberato, Lijanta.

_ Dai no'ch chu a'ga gio no'ch chu u'uan, aixim jix bhai', nach jaroĩ' a'gat jup kai'chdha':

Añ cham maatĩt ni' gu xiotalh.

¿ Ap jix maatĩt sab gu gat ?.

Dhi' giilhim jix nii'dha' gu xiotalh.

Aachi' nii'pok gu xiotalh.

¿ Aapi'm paaduk nii'po' gu xiotalh ?

Jai'pim dilh mi' xi ua'na.

Na tu' jax buada' gu joroi'

Niidhat apim mi tu jiñkoidha' mi' na pai' poi'm kai'chdha', na tu' jax buada' gu joroi', xi kuupa'ap jum laapis ki'n.

- Añ jix maatit ni gu xiotalh.

- Ap jix maatit sab gu tirimix.

- Dhi' cham ji'xdha' kuichu'n gu tirimix

- Dhi' cham ji'xdha'tu iagit.

- Aachi' kabuimuk nabdhipo'.

- Aachi' jich nabaichdha'.

- Aapi'm tu' i'ya' gu nabaich.

- Aapi'm do'ñchopo' gu iagit.

Gok apim mi' xi ua'na' dhi' puchu'm.

O'dam jix aixkamkat

Mi'p xi jiñkoidha'

Bajik, sap ma'n mummu kiokat gu o'dam Murba't, makob sap tu maamarka' chichio'ñ gio ba' baik gu u'ub. Ma'nim sap ba'jois ki'n ma daimit mummu Juktir, mu ja'k sap ba' pup oi'dha'am, ji'k oidha' ki'n sap ma tum mamtux amit gu mambra'n. Ma'n sap pix io'm jix joojoi nat tum mamtux Korian. Mambhix daaman xijumbaik oidha' ki'n, sap ba bus tam mamtuxdhak, bix aixim sap bhaan tum mamtuxdhak: jix maatit na jax ja'k bhaan tum juan dhi juk, jix aixkat na jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, jir sabdamkat gio na jix maatit tu u'andat gu o'dam ki'n, dhi' dhi o'dam Korneelio tiggich.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿Pam oi'ñkat gu ja'tman nam mi'm a'ga? _____

¿Paa jir joiskat gu ja gi'kora'? _____

¿Ji'k oidha' tum mamtuxdhak gu o'dam jix aixkamkat?

¿Paa tum mamtuxdhak gu o'dam? _____

¿Jax chiggich gux aixkamkat? _____

Nach chu' isdat ki'n dudua

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu ua'na',
nach chu' ti isdat ki'n dudua.

¿Tu' jum is gu tatsab?

¿Tu' jum is gu jukgam?

Mi'p xi ja jupsa' na tu'm i'xich gio nap mi ua'na'
nam jax chi'.

Nach jax ja'k tu u'andat balik

Mi'p xi chu jiñkoidha'.

Guñ kulsi pui' tu a'gada', sap nat dir
jura'n bhii pui' ba jai'ch gu leetras,
dai na, jum daagim tum u'uanda';
gio na jo' ta'm tum u'uanda', gu
o'dam sap pu ni jaro' kux maatit tu
u'uanda', siari sap ji'ma'n
ñoikda'am gu naabat ñi'ok.

Mi'p xi chu ua'na' ki'n gu leetras
gum daagim, nam tu' jix
maatit jup tu bua't guch
kukuisikat.

Gu umu' bonam.

MI' MIA'N JIR PUE'MBLO

Na jax kai'ñkam cham tu' bia' gu o'dam

Ma'n sap mu pai' kioka' gu o'dam chiob, cham tu' sap bia'ka', jix xaasak sap ti ti'ka'. Sap ba' ma'nim mi ba paxiarim gu ma'nkam, pui' sap gampai'p tu'm, sap ba' pui' chitda gu kiokam, na siker tu' jix bua't jix bhai'm duuka', sap ba' gu kiokam pui' kai'ch nat cham tu' bhaan tum mamtux. Ba' gu paxiardam pui' chitda, na jum saaboi tum maichkidha' na tu'x joojoi'ñdha', ji'k tanolh ki'n sap mam saabo, bixchu' sap bhaan tum mai'chki mummu nat pai' aich gu oidbarga'n, sap gio mi'p ba kik gu paxiardam, sap ba' pui' chitda, nat ba aich gu oidharga'n, sap ba'gu paxiardam, pui' chitda na biipi'xi gaagai ma'n gu ubii na jaroi' biima'n tu kiicha', dai sap na jix bhai'xi chitdat, nam cham tu' bhaan tu a'gat, gio

sap pui' chitda na jix chamam ja tuttu' gu ba'bhak, na gu' jix chamam tanolh ki'n bixchu'tu makia', ba' gu kiokam mi' pui'p tu duñim, nat gu' ba mat nar jich xoi'kam gui' na mi' paxiartu'n. Ji'k tanolh ki'n sap ma jooñich gio nat ba ja tuttu' gu ba'bhak, jix chamam tanolh ki'n sap jir jix chumñigim gu kiokam, Sap ba'guch xoi'kam pui' chitda, na xi chu nuukandat nat tu' ba maa, pui' sap ba' xi sirmonearuk ba jii.

Sap ba' gu kiokam ji'k jurni'ñ ki'n pui' titda gu joñga'n, na gok ja umua'ñdhara' gu bapkirux, nam tu nukxi'ñka' gu sasoiga'n. Gu' sap silh pu jii mummu na pai' buusañ. Ji'k jurni'ñ ki'n sap bix pu tu ga'ra', gio sap pui'p ji bii. Pu'ñi ba'r jum duukam nach ba' cham tu' bia' nach ji'k jir o'dam.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "na jax kai'nkam cham tu' bia'
gu o'dam"

Tu jiñkoidai pim mi ua'na' nam tu' mi' jam tikka.

¿Jarooda' gui' na cham tu' bia'kat ? _____

¿Jaroo diko'ñ nat ba'tum mai'chki ? _____

¿Jaroo jum tumñigamta? _____

¿Ji'k gu ba'bhak amit chia na ja tuttu' ? _____

¿Jax dhuk gio bix jup tu ga'ra gui' na tu' ba tu
bia'kat ? _____

¿Jax ja'k aagit na ba' gammijj jir tu bla'kamka' git?

¿Jax ja'k aagit, nach ba' bix jir tu bia'kamka' git
nach ji'k jir o'dam? _____

Na tu' jix maati' u'uan

Mi'p xi chu ua'na', nap jax ja'k ja ni'i'ñ dhi' nam mi' tu jupxix.

Na ma'n na jax ja'k jum titmo

Mi'p xi kuupa' gu leetra na jax chu'm iampix ma'n
na jax ja'k jum titmo.

O'dam **ma'nkam**

nap jukgam kio,

ap jir jix **aixkam**

no' pich pix ba ñio.

O'dam jix matda'kam

na pich jich a'mkam ñio,

nach j'k jir ja'tkam

ach pui' kai'ch na kar alhio.

Gok ap dilh mi' xi ua'na' dhi' puchu'm na pu'ñi ja'k
jum titmoda'.

Na jax chum buimik bajik nai' na jax jir papue'mblo

Mi'pim xi chu jiñkoidha', nam jax kai'ch dhi' nam mi' tu a'ga.

Bajik, bhammi dir na xib San Antoñ ba titi', nanbat am bhai' ba oi'ñkat, gux kai' Juktir kam nai' ma tu ja jotxi gu ja'tkam, na ji'kkap jir papue'mblo, map jum daagik amit ba' siari mai' ma ja ardi gu nanbat.

Mi'p xi chu ua'na' no't ma'ñim tu' jax jum duu jum pue'mblo'am.

Aixim ach chu tu'mkir tu oi'dha'

Mi'p xi chu jiñhoidha'.

Nach jik jir o'dam aixim tu tu'mkir ach oi'dba',
jukgam gio ba'tatsab, nai' na jax gio'ntir sia nai' na
jax jir bapaikkam.

Mi'p xi chu jupsa' na jax chu tui'ka' no'r jukgam gio
no'r tatsab.

Jukgam	Tatsab

Nach jax ja'k jupaaba'n gu ma'n tanolh gio
gu ma'n tuka'

Mi'pim xi chu jiñkoidha'.

No'ch jix jupabdam gu ma'n tanolh, bhaan jix maati' gu
#kada' ga'n guch chat.

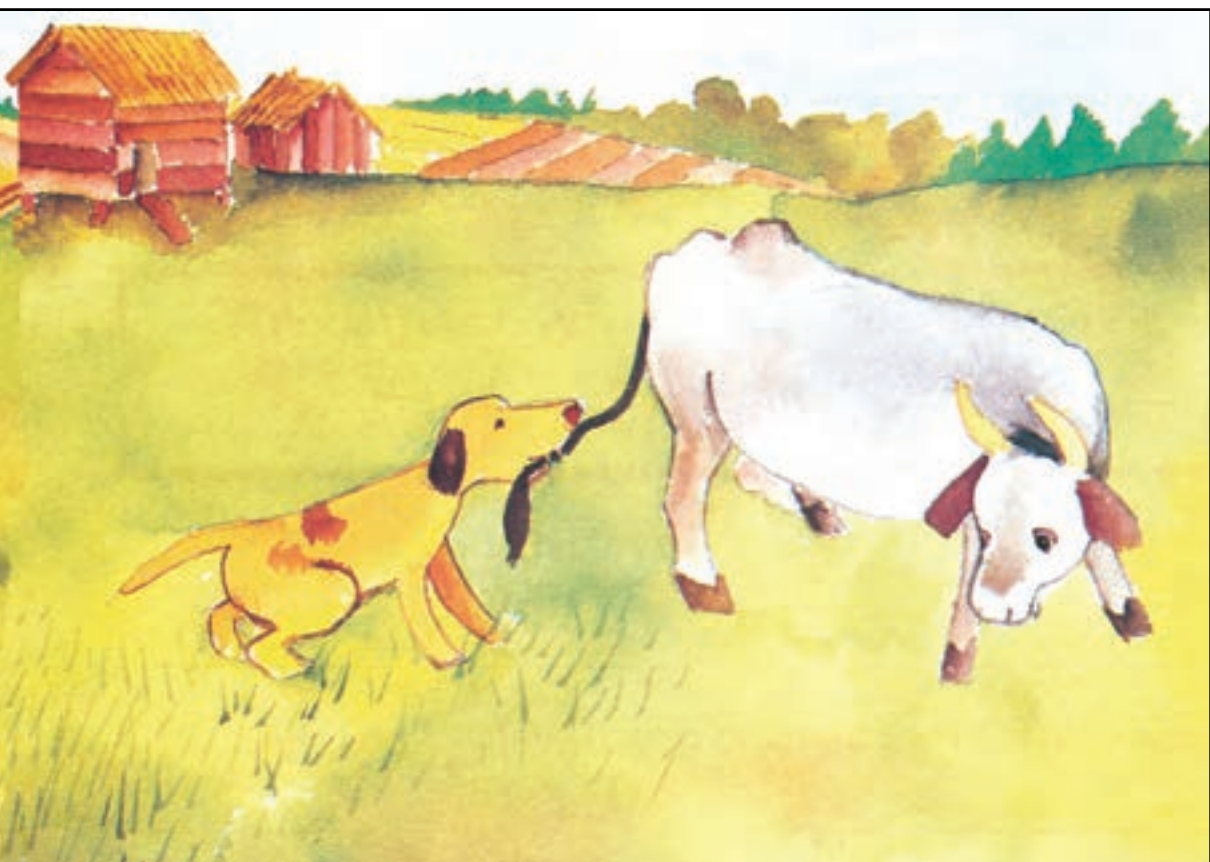
Mi'p xi chu ua'na' nap pai' #hi'ñ na ba duu.

JIX DHA'RAM YA'P TU DUÑIX NACH CHU' TU KUA'DAD KĪ'N XIA'ÑDHIM

Añ ma'n tu soi'kat gu baak jix chuk, jiichuba'ttigich. Ma'nim bhaan orbhak anich mu ja'p tanoolhip ka xi jilh gu bhab gux a'oi, na nich chih mi' tu koi'chu' guñ baak, añ ba' mui' xi kuxgi gu gagox, na gu gillhim jix chorki' gu xigaruuru'n mi'dhir gamai' ji ardi gu jiichuba', ba' gu xigaruuru'n na bhai' ka kiki'm bhai' pup sai'chu' bhai'ram gu baak, tii xim otdim gu xigaruuru'n na xim sai'biu'kam daiji na gu' gu baak nai' xikolh mihchu' gio na tii mi' xi moi'yasim, gu xigaruuru'n na pik am tekob gi'ñxim gu jiichuba' gillhim bax choodoñ, ba' na nai' xikolh ka tu

moi' yasim gu xigaruru'n mi jimmi pai' pix jib a'nsap ja'k. Añ ba ja'xdhir mui' ba tu kobxidhim, nañ mia'n dir mui' ba ti niidhim, mi' pix kat guñ xoi' gux chorkigim, ba' ja'x pix siari dikoo bamgik ba jii bhammu kiicham, pik am gagai kikkim nat gu tukam nat jix io'm bua gu baak. Ba' buimgidhak gio bhai'p ba kik gu baak na jix ñaktu' gu bhab, gioñ ba' tiip xi chu kuxgi'ñ, mui' pix xi chi nii'ñ jix cho'nnit gu xigaruruin. Dhi' ba' bhaan jir am, nach jix bhai'xi ulhiñkat gu tu' nach chu kua', na gu' dhi'jix dha'ram ya' jich chi'bañximit.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pni
jup kai'ch jix dba'ram ya'p tu duñix nach chu'
tu kua'dat ki'n xia'ñdhim

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu jiñkoidha'
mi' na pai' jum a'ga gu baak jix chuk, no' pimit ba
tñimo, mi'pim xi ua'na' nam tu' mi'jam tikka.

¿Jax chi' gu baak gux chuk? _____

¿Jax chu'm gu bhab gui' na gillhim jix ñakka' gu baak?

¿ Jax chi' gu gagox gux chorkigim? _____

¿ Jax dhuk tiip muu gu gagox ? _____

¿Jax kai'ñkam puim kai'ch, nach jix bhai'xi ulhnat gui'
nach chu' tu kua' na gu'x dha'ram ya'ch chidañximit?

Jix xijaim tum u'uan gu o'dam ki'n

Jix bhai'p mi' xi jiñkoi'ñdha' dhi' na mi' tu ua'ñix, na, jax pik ja'k tum u'uan.

No'ñ chu u'uan gu o'dam ki'n, no' ma'n cham mi' ka ua'ñix gu leetra maakam bam kai'chdha'.

Kos

Koos

Ti tikkai'p mi' xi ua'na' dhi' puchu'm gu ñi'ok.

Nar tu'da', na jax chu'm gio na jax chu mat

B#p#p xi chu ji#koidhai mummu dir na pai'm a'ga gu baak gux chuk, nap ba' mi' ba ua'na' nar tu'da' na jax chu'm na jax chu mat.

1. _____

2. _____

3. _____

Mi'p xi ua'na' nap jax chu'm tu sasoi' gio nam jax chu mat.

Nach chu' bhaan jix maati'

Jix cha'tmam apim xim jumpadai tu' ua'na' nach chu' bhaan jix maati' nach jir jai' ja'tkam.

Nat jax dhuk jai' chdhir gu jun

Mi'p xi chu jiñkoidhai, nap ba' ba kuupa' jum laapis
ki'n mi' na pai' gok map ua'ñixka' gu leetra na
jī'd ih jum jiñkoi'ñ.

Ma'n sap mu pai' kioka' gu ubii balk
sap tu maamarka' u'ub ti tiyaa, ma'n
sap jix xaasak ti ti'ka', jumai sap ba'
ma'n pix jum aadhi'ñka', gu jumai sap
ba' tukdhixim tum aadhi'ñka' gio na
tə'təb tu kupka' jix u'uam. Gui' na jix
xaasak ti ti'ka' sap jir tumialhka' gui'
na ma'n jum aadhi'ñ sap jir
sospokalhka', gui' na tukdhixim tum
aadhi'ñka' sap ba' jir titnipka'. Ma'nim sap
ba' ba tu tan am gu ubli gux
u'uam kuupam, ma tu maa mit sap
ba', baidhak sap ma'n gu biapma' na
cham tu' bla'ka'. Jano' dir nat pai'dhuk
jooñich sap gammiji ba bia'ka' gu jun,
na gu'r jun gu ubii gux u'uam kuupam.

Ma'n apim tu sopkia', nat jax dhuk jai' chdhir gu jun,
no' pim cham mat ti tikka'pim.

Na jax ja'k tum jootos

Mi'p xi chu jiñkoidha', na jax ja tít da gu kukuisi'ñ dhi jagí' na mi' tu a'ga.

No't bam ai nañ pai'dhuk tu jotsa' biipi'm a' nañ umua'ñdha' gu makgim jotsadam, mi'dhir añ ba' ba tu onamta' gabih, gio gu botto' nañ ba kisa' na bhaan tim tikla'. Gu makgim dilh bach bai'ñdha' na mich dharsai bach buidha' gu kuubhix, jix chamam tanolh ki'n bhai'bam aichdna'gu kokkoidha', xijumma'n bhaan dai na ba tum jugia'gu makgar.

Mi'p xi chu ua'na', na jax ja'k jum bua no'ñ kooxi' bhaan jiñ chian.

NACH CHU' KA'M TUCH A'A'GI'ÑDHA' GU MIK DIR

Xib nach xi chi ñi'ñ, aixim jix bhai' nach chu' bhaan tuch a'a'gi'ñdha' gu mik dir, no't jaroi' ma tu juanam mu ja'k bipta'n, mummu dir bhai' ba tu ja guguuxi'ñdha' gu jaja'nniñ raadio ta'm, piam tu' saasab bhai' ba ja chiañxi'ñdha', gio no'm jaroi' jix chu jotxidham na bhai' xi jimda' mummu ja'p kakai'ñcharda'.

Jai' jup jix jai'ch gui' na gok pi'x jir am nam bhaan tu a'gada', pui' nam jax chu'm bhaan nai' tum a'a'gi'ñdha', gui' nam nai' tu juan na pai' tum remeedlotu'n, jaroi' no' io'm bax ka'ok, nam gu raadio ta'm mui' ba tu mattuda'

Korian, na ba' bhai' xi jimda' gu abion nam bhaan bhiika' gux ko'kkam.

Jai' jup jix jai'ch gu raadio, gui' na bhai' pum mamxi'ndha' gu jaro' no' bha tu a'ga, gio na dhi' puchu'm ka'm bix bha tum mamxi'ndha' na tu'jax jum buada' na ji'kkap jir chikcham bhaan dhi oi'nga'n.

Dhi' puchu'm chakui pik jai'ch gu o'dam tir, gio na cham pik bha tum mamxi'ndha' no' jir tuukab ja'pna Chianarkam, Nakabtam gio Murba't.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pni
jum kai'ch "nach chu' ka'm tuch a'a'gi'ñdha'
gu mik dir"

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu ua'na'
nam tu' mi jam tikka.

¿Tu'm ka'm bha tu a'gada' gu ja'tkam mummu dir ja'k
bipta'n? _____

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, guguuxi'n? _____

¿Tu' jix bhai' gu raadio gui' nam nai' ja bla', nai' na jax
chum remeediotu'n ? _____

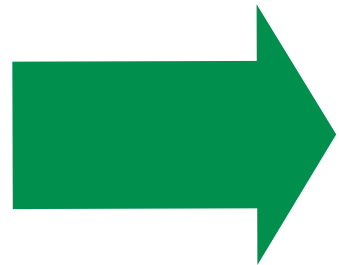
Mi'p xi chu ua'na', nap jax chu'm pue'mblo ni'ñ gu
raadio gui' na bix bham mamxi'ñdha' gu jaroi' no'
ba tu a'ga.

Na jax kai'ñkam bha ja'p tu ua'ñixka' gio na
bha ja'p tu mamxidhixka'

Mi'p xi chu jiñkoidhai, na jax jum kai'ch mi' na pai'
tu ua'ñix, nap ba' puchu'm ba tu ua'na' mi bita'n.

Jir piestaka' na pai'dhuk jir
tanolga'nka' gu
mamtuxi'ñdham.

Mop mui' ba tu joojoi'ñ.

Ya'ni ja'k jir Boodamtam

Mi'p xi chu ua'na' nap jax ðhi'ñ.

●	●

--

Na jax kai'ñkam pui' tum buada'

Niidhat apim mi tu jiñkoidha'.

Nach jir ja'tkam aixim ach jix maatit jich ~~ke~~, sia kuch cham tuch a'a'giñ.

- No' jaroi' mik dir bhai' ba obla'klm; gu dhi' jix gabñixchu'nda'.
- No jaroi' mik dir bhañ bañio'r; gu' dhi' jiñ bai'ñdhat jup jiñ buada'.

Mi'p xi chu ua'na' na jir jax kai'nkamka'.

¿Jax jir jum duukamka' no' jaroi' bhañ kupias? _____

¿ jax jir jum duukamka' no' jaroi' burtu' gu ma'o'n? _____

¿ Jax jir jum duukamka' no' jaroi' ba chiññak ? _____

¿ Jax jir jum duukamka' no' jaroi' kis gu ma'o'n ? _____

Na mit jax dhuk ya oi'ñcha Meejik gu nanbat

Mi'pim xi chu jiñkoidha' nam jax kai'ch, dhi' nam mi' tu a'ga.

Gi jax dhuk amit ya oi'ncha Meejik dhi nanbat.

Dho na mit ji maatik na ya' Meejik bixchu' ya tu jai'chkat: gu ooro, plat, bhaidha' aixim tu'm.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka'n.

¿ Jaroch aagit jup kai'chdha' no'ch jax kai'ch, gu ma'nkam na cham ñiok gu o'dam ? _____

¿ Tu'p jum bua gu ooro gio gu plat nam ba' ja'p ki'n jum ko'nda' gu nanbat ? _____

Na pai' jix j̄imim tum buada'

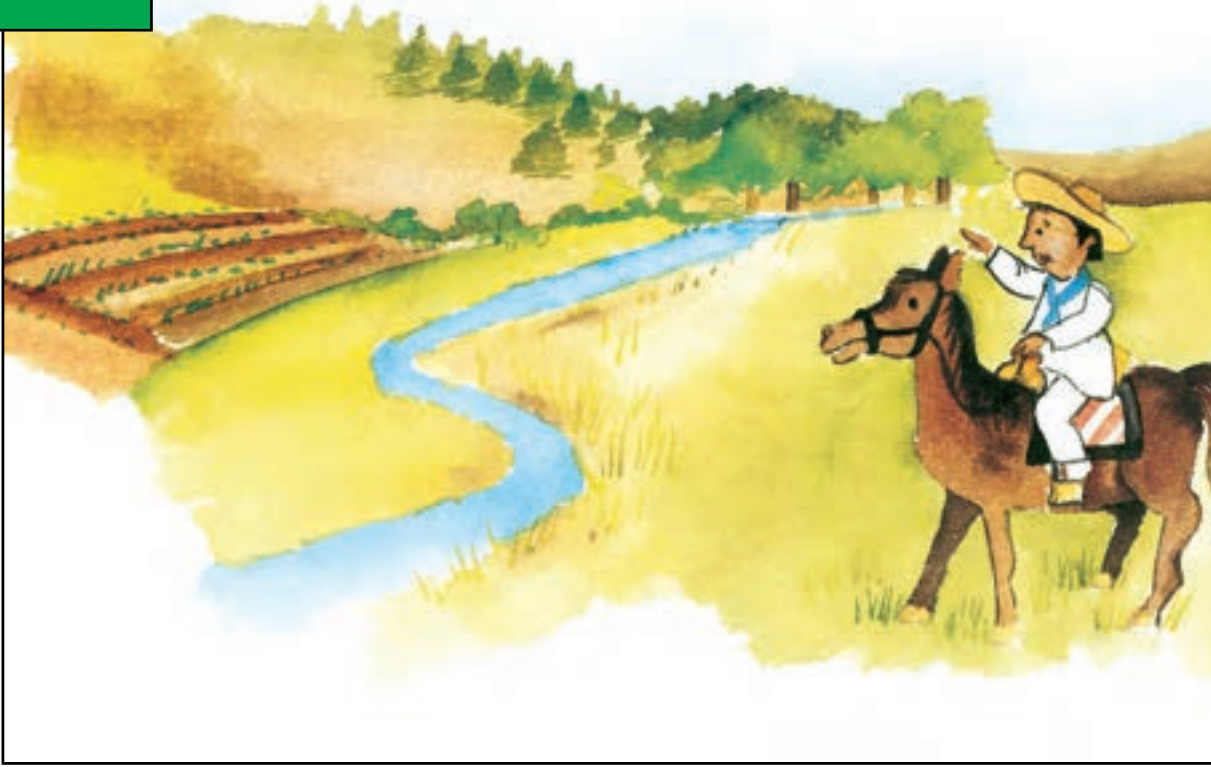
Mi'pim xi chu jiñkoidha'.

Na pai' dhuk bar piestaka' ba ti
ni'da'am gu niñi'dam, gu moren ba' mi'
jup tui'ñgida' na mi ja niidhidha' no'm jix
bhai' mi tu'nkim, piam kum cham bhai' mi
tu'nkim, mi ja iobidha' ja tooton am.

Nam pai' dhuk bhai' ba ji sai'chuidha' gu
kurus alh iom, nai' xi ñirridha', piam no'
mit tii ma iar, alh nai' xim kumbialhtidha'.

Maadit mi' xi chu a'ga', no'x mat, na jax jum
buada' gu ja'ok.

GU O'DAM NA TU A'MKAM ÑIOKIT NA JIX JIR O'DAM TIR

Jano' bhaan 1927, ma'n ya' duakat gu o'dam, na jir jix aixkamkat, na Asención Agilar tīgich .

Dhi' dhi o'dam, cham jixkat jaroi' agre'n kokdak, jix bhai' pix tu ja a'gi'ndha' bix gu o'dam ja'tkam, gio nam bix pix jix jīg'i'ndha' no' tu' ba xim aagim mi' pue'mblo. Dhi Asension AgilarKat, jix bhai' jix maatit gu naabat ñi'ok, jix maatit ba' jum palhbui'ndha' no' mit tu' ki'n ba ji o'bhai' gu nanbat, ma'nim cham jum ilhdham mi' mit jois ki'n ma dai Boodamtam, mi' ba' jir gø'kamka',

mummu na ba ji aich gu gok oidha' nar jois, bax ki'i
inda'am gu nanbat, na gu' ma'n na jax ja mai'chikda'
no' mit dippir ki'n ba ji kokda', ja a'mkam ñiokda' gu
o'dam ja'tkam nam agre'n pix ja buada'.

Dhi Asension Agilar, pui' ja'k jir ñio'ki'ñkat, "nam jai'chka' gu
mamtuxi'ñdham nai' na jix jir o'dam tir
nam ba' tum mamtuxdha' gui' nam kla'pix ti gi'lhim, nam
ba' buimok gu maxdhi ya'tu a'mkam ñiokda' ".

Nañ pai'dhuk tu aagit jup kai'chdha'

Mi'pim xi jiñkoidhai machia' dhi ñi'ok nar
pai'dhukkamka', no'r bajikkam, takabkam piam
no'r xibkam.

No'ñ bajikkam tu a'ga, ja'pni ja'k tum ñiok:

- añ cham tuñ mantux.

No'ñ xibkam tu a'ga ja'pni ja'k tum ñiok:

- añ tuñ mantuxi'ñ.

Mi'p xi chu ua'na' gu bajikkam.

Mi'p xi chu ua'na' gu xibkam.

Na jax jir am nam titmoda' dhi sapok

Bip'p jix bhai' mui' xi jikoidhai dhi sapok "guñ kushi" nap ba' mi' ba tu ua'na', na jax jum ko'rar nam titmoda' dhi sapok.

Bajik nañ kar ali'chka', añ cham matka' na jax jik imda', gu taata'n guñ chat, ma'nim ji nat guñ chat mi' ba ai tibhaimmirak, na ba' bañ chikka no' cham pai' a'ji guñ kushi, añ pui' chitda na cham, ba' guñ chat giop ma tu namkim, ja'x pix gio mi'p ba ti tikkim, nañ ba' jup titda na dai gu taata'n jix k'nkob dir mi' ba koos kiicham...

Na mit jaroi' jich a'mkam tu kokdak

Ti tikkai pim tu ua'na', nam jax chiigich gu o'dam ja'tkam, na mit jich a'mkam tu kokdak, na mit ba' cham ya' ja'p tu oi'ncha gu nanbat.

Nakabtamkam:

Kokma' Su'sdai'kam:

Koba'ramkam:

Giotamkam:

Alagunkam:

Nam jaroi' nai'tu nuukain

Mi'p xi chu jiñkoidhai nap ba' mi' ba tu ua'na'.

Bix gu o'dam nach jk' ya' tu oi'dha' jukgam gio tatsab, tu nuukan'dat jup tui'ka'ich bix na tu' ya' ja'p tu jai'ch. Nai' na jax jir papue'mblo, ma'n mi jai'chka' gu jois na mi' jir gø'kamka', na ba' dhi' nai' ba tu mattu'nka' no't tu' jax ba jim duu.

Mi'p xi ja daasa' nam jax chi' gu joisis:

Juktirkam: _____

Tobaatamkam: _____

Giotamkam: _____

Murba'tkam: _____

Koba'ramkam: _____

Nakabtamkam: _____

Kanuubaskam: _____

Na tu' jix xidhuu

Mi'pim xi chu jiñkoidha' nam jax kai'ch dhi' nam mi' tu a'ga.

Apim a'alh aixim jix chu xidhuu nach
jir o'dam, xim chianit apim,
xi nidat apim gu xiotalh gio xi
aichdhat apim gu oidharga'n.

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi' jum tikka.

¿ Tu jix xidhuu gu niikartam ? _____

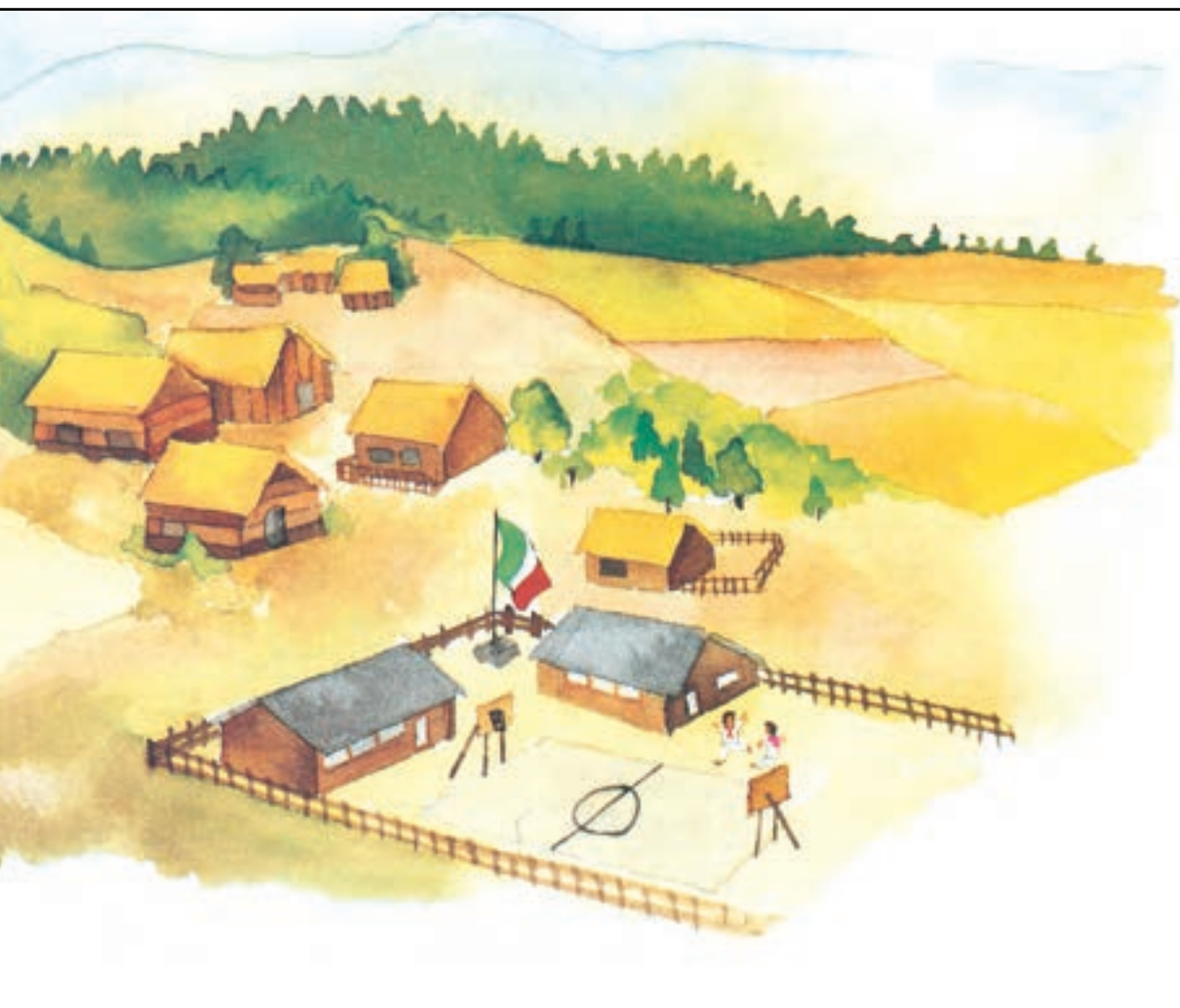
¿ Tu'm jix chu xidhuutu'nka' gux xixdhukam ? _____

¿ Jax ñam ba'cham a'nda' nañ totkom atoxkar bhaan
jiñ jipdha' ? _____

NA JAX CHUM BUADA' MUMMU JIÑ PUE'MBLO' AM

Aixim tum buada', mummu nañ pai' kio, na Juktir ti ti', na bap kabuimok giox dhamduk gio jurnik ba saamñidha'am gu kampan gu topilh piam gu pixkalh, na pai'dhuk bar blarniska', pix ja'p tui'ñgida'am na sasri'x gu ja'tkam nam pai'dhuk ba tibi'ñdhapo' bhammu oidha' ta'm nat pai' ñio guch ñan Maria, nach ach Naksir ta'm ti titt', jai'm ba' pix chirbiñ jup katka', mummu ja'k chiop, nam

ba tu aichdhapo' gu biarnis, jai' didimpogik am pix mui' ji aiya', ja'x pix ba ja mimiichdha'am gu ja kañdhir tɛ'tɛb yoxmadhixkam, ba' katukgab ba tum jidhoora' gu chikolat, ja'x pix na xi chim tikaaji ba tum iobo' gu koitis, pik am, bhammu ja'p tum baapakda' oi'dha' ta'm, na tum xipunda'. Ba na pai'dhuk ba xia'lhia' dai na ba tum i'ya' gu chikolat, mi'dhir ba' pu jimia'am bix gu bipgi'ndham.

Na jax kai' ñkam mi tu ua' ñix mi' na pai'
ja'pni jum kai'ch, "na jax chum buada'
mummu jiñ pue'mblo'am"

Mi'pim xi ua'na', nam tu' mi' jam tikka.

¿Jax chu'm pue'mblo mi'm a'ga?_____

¿Jt'kim mi'm a'ga, nam saamñi' ñdha' gu kampan?

¿Jarom saamñi' ñdha' gu kampan?_____

¿Tu'm jax buada' gu ja'tkam, gui' nam pix sasi'x
tui' ñgida', Naksir ta'm ja'k, gio gui' nam mu ja'k a'ji
chiop?_____

¿Paaduk jum ji' ñdhor gu chikolat?_____

¿Paaduk jum io' gu chikolat?_____

Nach chu' aagit jup kai'chdha' no'ch chu
a'ga

Tu jiñkoidhai pim machia', nach chu' aagit jup
kai'chdha', no'ch chu a'ga, map apim ba' xi ja
da'ñdha' na jax kai'ñkam pui'm kai'chdha'.

Cha'p tu a'ñxi'ñdhat
nai' nap oirí,

Mui' oidha' duaka'.

No jix oidhara' gio
no'x bliñak gu o'dam.

Na ba' jix ñabdhi'ka'.

Bapxidha'ap da'nkaran gu
gagox, gu bho'mkox bapoo.

Nap ba' cham puchu'm
tu maamarka'.

Ma'n ap dilh mi' xi ua'na', na pu'ñi ja'k jum
kai'chdha'.

No'ch niidhixkam tu a'ga

Niidhat ap mi' xi jiñkoidha', nam jax kai'ch dhi a'alh
nam mi'tu a'ga.

Mi'p xi dhaasa', na jaroí' silhkam tu a'ga, no' dhi
chio'ñ kia' dhi ubii.

Nam pai'dhuk dir cham agre'n ka tuch juantu'n gu nanbat

Mi'pim xi chu jiñkoidha', na jax kai'ch dhi mantuxi'ñdham.

Bajik na mit jax pataasa gu Purpiirio Dias, doolhim pup tum oi'dha', nai' na ji'kkap jir papue'mblo' Jano' dir cham ka tu ja juantu'n am guc jaaduñ o'dam, na gu bajik, na jir gø'kamkat gu Purpiirio, giilhim tu ja juantu'nda'am gu o'dam ja'pna bhu'mrux.

Tu gaagaip mi ja jupsa', nam jax chu'm ti ti'kat gu o'dam bajikkam, gio na jax chu'm ti niidhat gu Purpiirio kat.

O'damkat bajikkam	Purpiirio Diaskat

Makobkap bhaan matgilhchudhix dhi oi'nga'n

Mi'p xi chu jiñkoidhai machia', na jax ja'k bhaan jix maati' na pai' malgilhchudhix dhi oi'ngain gio na jax chim titi'

Damdir

Jurnip

Xia'lhbuidhir

Bipta'n

Mi'p xi chu ua'na', na pai' ja'k pui' chim titi'.

Nini'dam ja sun gio gu ja saasab

Bixdhit apim tu joojoi'ñpo' mummu nam pai'ti
ni'da' gu nini'dam, piam mummu na pai' tim ni'da'
gu xiotalh, bix apim ba' tu daasa' gio na pim mi tu
jupsa', na pim tu' t'gia'.

ALH MAAKAM TUM BUIDHA' JIÑ PUE'MBLO'AM

Aixim tum buada', no'ñ duakat ya' tu joojoi'ñ jich
Pue'mbio'am.

Guñ kulsi pui'tu a'gada', sap bajik na pai'dhuk ba jim
pataasa' gux kai', maakam ji tum buada'.

Gu ja'tkam am mim jumpadai Jukiir, tu a'ga', bixdhit am
ba'tum uañdhai ma'n mi daasa' jix kai' ki'n, mummu na
pai' ba aichdha' gu ma'n oidba' ba pataasa' am, jumaim
xibkam mi ba daasa', gio na gu' jano' bhaan xibkam
oidba'ta'm tum pataasda', gio nam bix batbiatdat gu
ja'tkam jano' xibkam oidba'ta'm, gio nam pai'dhuk makia'

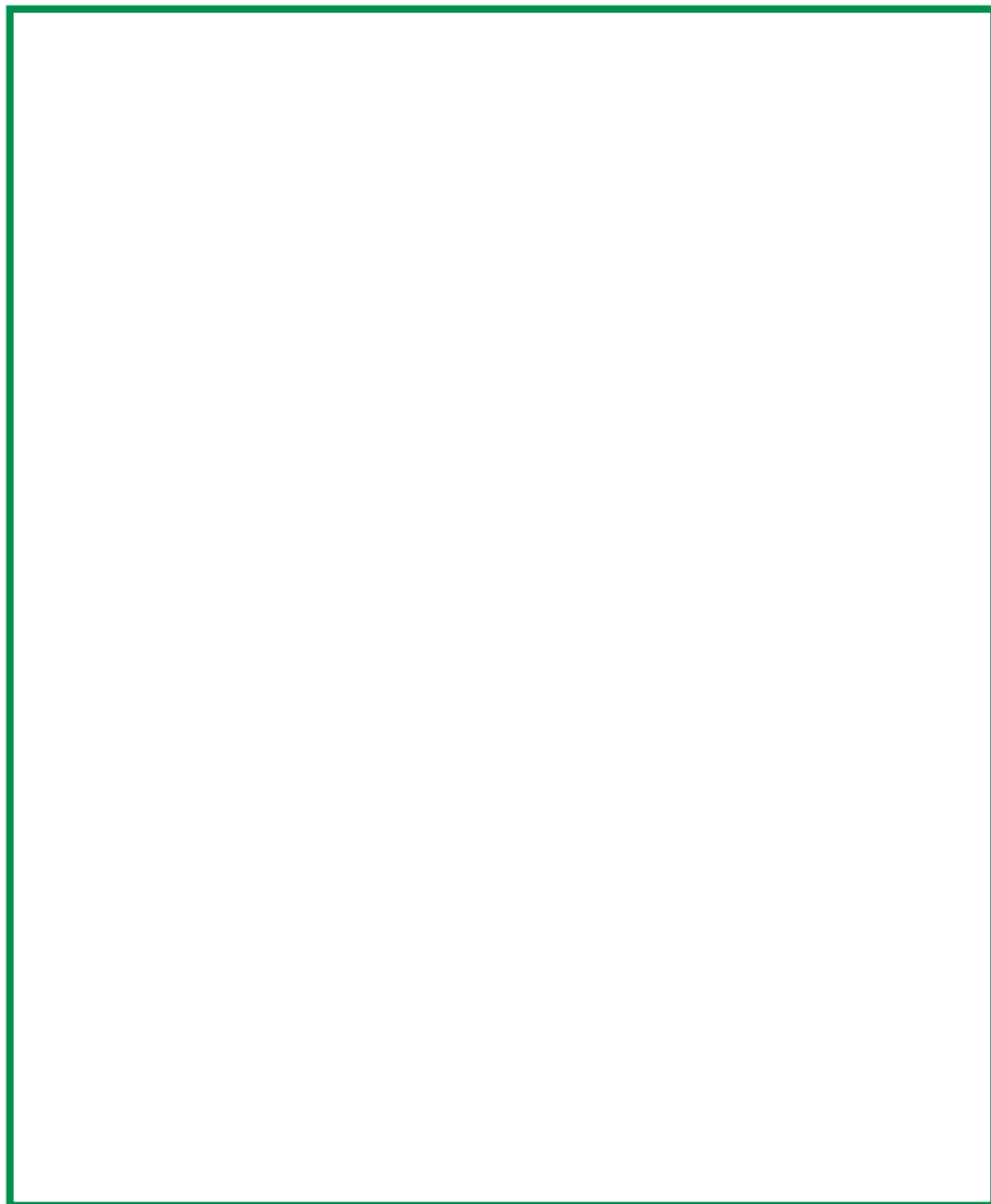

gu oxia, na gu mooto' guch xoikam, xikolh paxiartuda'
mummu kurusta'm na pai'r chiop, mi'dhir ba' dai nam ba
kichpo'npó' gu xibkam jix kai'.

Gu xib, nach jich jur kí ñ xi chí nti' ñ maakam ba tum
pataas, bax ja oi' ñ ich gu nanbat, na pai'dhuk bam aiya'
na bam pataasa' gux kai', jí'k mambix am aixka' gui' nam
jix dharaibukka' jix kai' kí'n, gio nam jum ja'kulhdhai' ma'n
mi dhaasa', nammi baik oidha' kí'n, nam ba' jumai mi'p
ba daasa', salh maakam tum buidha'jich Pue'mblo'am.

Na jax kai'ñkam mi' tu ua'ñix, mi' na pai'
ja'pni jum kai'ch "Salh maakam tum buidha'
jiñ pue'mblo'am"

Mi'p xi chu jupsa' na jax chum buada' no' tum pataas.

Na jax ja'k jum u'uan, gui' nach chu a'gat jich
mai'chia'

Mi'pim xi chu jiñkoidha', na pim ba' machia', na jax
ja'k jum u'uan gui' na joroí' jich mai'chia'.

- Bii'pi'ñ iampix pui' ja'k ti'ya': na jir tu'da'ka', nar jax
chu'mka', no'jum kua', piam ku cham, no' tu oiri' piam
ku cham, no'x manso' piam kux j'giar.

Mi'p xi jupna' nar tu'da'.

Jix kooma', jix j'giar, ni'kar
tam jum makgartar.

¿Jir tu'da'?

Na pai'dhuk bangia',
makob ki'n kikbo', na
pai'dhuk ba paxiarmira'
baik ki'n jimda'.

¿Jir tu'da'?

Na jax ja'k tum u'uan, no'ch jaroi' jix chu
ua'ñxidham

Bippi'p mi xi jiñkoidhai, dhi' na mi' tu ua'ñix, nap ba'
ma'n puchu'm jup ba tu ua'na'.

Dhi u'uan buiñor jiim gu Rogeelio Ramiiris, mu tu u'uan gu
umuagim Albiin Ramiiris.

10 bhaan Maayo 1994.

Rogeelio Ramiiris.

Añ mu tum ua'ñi'ñ, nañ pui'xim tñdam, na 20 bhaan jir daika' gu
xiotalh mummu Ramiiris ta'm, nap ba' mo mui' xi jimda' jano'.

Gu Albiin Ramiiris.

Ma'n apim puchu'm tu ua'na', na pu'ñi jaroi' mu tu
buppi'ñdha'.

Jano' nat tim jigialhchak mummu jiñ
pue'mblo'am

Mi'p xi chu jiñkoidha' nat jax ja'k tu ua'nak gu
Gomis Soliskat.

Bajik, nam gu nanbat mui' ba buujidhat gu tren boi', gu
Gomis mui' ma tu ua'nxi gu Gerardo.

15 Bhaan gu Abril 1945

Gerardo Agilar

Jiñ jaduñ Gerardo, añ pui' xim t#dam, nap
maxdhi mui' xi ja bai'nchu'nda' gu ja'tkam, xi
ja ua'dat gu bapku'x ganai' bapgiumkar, na
pim ki'n jum palhbuidha': sap gu nanbat bhai'
ba buujim am gu tren boi' bhammu dir
Balhcha'm. Bhammich bach chigia'.

Gomis Solis

Mi'p xi chu ua'na' na jax kai'nkam mu tu buppi'ñ am
gu Gerardo.

Nach jax ja'k bhaan tu oi'dha' guch dhirba'

Mi'p xi chu jiñkoidha' na jax ja titda gu ja kulsi dhi a'alh nam mi'ti k~~æ~~.

Ya' nach pai' oi'dha' bixdhit amit jich imchuda, jir ach ba' bix na tu' ya' pu tu jai'ch bhaan dhi dibir, jaroi' no'x chu jua' nara', pariþ xikoolhim xi kuupai' mi' ba ti'ixia'.

Mi'p xi chu ua'na' na jax kai'ñkam pui' kai'ch dhi jagi', na mit bixdhit jich imchuda dhi dibir.

Na pai'dhuk mai' tum buppa jich O'ntam

Mi'p xi chu jiñkoidha' mi' na pai' tu a'ga guch o'daagim.

Na pim jax bax mat ya' jich O'ntam,
septiembre mai, chum buppa, na pim
ba siari bhai'xi kusbioda' gu junba',
imai', bhab nach ba' pui' xi bindisiirui.

Mi'p xi chu ua'na', na jax chiti' mummu nap pai'
mai' tu buppa, gio na tu' masa'n bhaan mai' tum
buppa.

NACH JIR O'DAM JICH NĪDHAT JUP TUI'KA' ICH

Nach jir o'dam, nai' jī'dīlh ach chu oi'dha', ku gu' jich nīnīdhat jup tui'ka'ichje, gio gui' nach jī'k map tī nī' gu xiotalh nach gu bīx jir jich ja'nīmka', na gu' ma'n nach jax jich dba'nsada'. No' jax chu'm jīñ jaduñ mīk kio mummuñ ba paxiaridha', piam no't maadīt ma tī bhaim, bhammī ja'p xi ja paxiaridhat gu jaja'nī'ñ gio na pai'dhuk nai' ba tu ga'ridha' gu jun na gu' bha ja'ppaxiaridba' kikcham sia ku

gu' cham jir jaja'nni'ñ, dhi' ba' bhaan pui' bam kai'ch,
nach ki'n jich niñidhat jup tui'ka' nach ji'k jir o'dam.

Gu jai' jich jaaduñ o'dam, nam nai' tu oi'dha' jai'
papue'mblo nam gu' ti niñidhat jup tui'ka', nam cham
nai'dhir gabilh bhiji bhai' ba tu oi'ñchidha' gu nanbat,
pam no' tu' jix #bhidham ba xim kai'chim, nam gu bhai'
ba tu u'uanda': mi'dhir ja'p dhi Chianarkam, kosbilhim,
Sampe'ro.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix, mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "nach jir o'dam jich ñidbot jup
tui'ka'ich"

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu ua'na' nam
tu' mi' jam tika.

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, nach jich ñidbat jup tui'ka'
nach jik jir o'dam? _____

¿Jax dhuukat, ach jir jich jaja'nnim? _____

¿Tu' bhaan am jich ñidhat jup tui'ka', guch jaaduñ gu jai'
papue'mblokam? _____

¿Jax chu'm papue'mblo mi'jum a'ga am ? _____

Nach jax jich chit' nach j'k jir ja'tkam

Niidhat ap mi xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na mit jax kai'ñkam j' ma'n ki'n jich chit.

Nañ jax dhibia', pu ma'n ki'n am jiñ chitga', pui'ñ ba' pu ti'ka' gammijj, dh' ba' bhaan jix maati'ka' nañ ki'n jir ma'nkam.

Mi ja jupsaip mi ja daasa' nam jax ch' gum jaaduñ.

Nax xijaim jum jiñkoi'ñ

Mi'pim xi jiñkoidha' dhi ñi'ok, nax xijaim jum jiñkoi'ñ, nap ba' jix kai'ñkam tu a'gada'.

Na ñich kla'pix
ba øk ja'ppix
gampix, ja'xpix
gu tatpix pui'pix
jiñ bua'am.

No'r duuduk
paaduk bha
duk, jix dham
duk kla' miaduk.

Jix cha'tmam apim xim jumpadai ua'na' ma'n, dhi' puchu'm nax xijaim jum jiñkoi'ñdha'.

Jai' papue'mblo

Jix cha'tmam apim map xim jumpadai tu ua'na',
nam jax chi titi' gu ja'tkam: gu koxbilhimkam, gu
chianarkam gio ba' gu bipsu'lhcha'mkam.

Kosbilhimkam

Chio'ñ

ubii

Chianarkam

Bipsu'lhcha'mkam

Nach chu' tu or gio nach chu' jix maatit jup
tu bua

Niidhat ap mi' xi chu jiñkoidha'.

Gu o'dam, no' tu juan, bixchu' tu ordot tu kua'da', gio na
bixchu' jix maatit jup tu buada', sia kut cham pai' tum
mamtux.

Mi'p xi chu ua'na' nam tu' jax bua dhi' nam mi' jupxix.

Na jax ja'k jum jupaaba'n gu tu' no' jix biit

Jix cha'tman apim map xim jumpadai tu ua'na', na jax ja'k jum jupaaban gu tu' no' jix biit.

No'ch jix maachim, na ji'k mi jimda' gu jun tombhai'mkar ta'm, ja'p nich pix kai'chdha' "jix biit", piam, "jix jabok".

Mi'p xi chu ua'na' mi' na pai' tu jupxix no'x biit, piam no'x jabok .

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

JIÑ PUE'MBLO'

Nach jì'k jir jujuktaljik, bixdhit ach mi' tu pue'mblo' Juktir, na gu' mi', iu'm bajtk dir mi' pur pue'mblo, gio na mi' bhaan jix chum o'jo' na mi' jum nì' guch o', dhi' ba' bhaan mi' jix chum tak, jix chum biiñak nai' nam jì'kkap tu oi'dha' gu o'dam. Mi' Juktir pui' ñio'kxidhix: na ma'n jix kai', ma;n orosir, ma'n pixkalth, mi' pui' jir gø'gø'rkamka' nam ba' dhi' mi' ja silhchu'nka' gu ja'tkam, no'm cham bhai' ka tu oi'dba'.

Dhi' dhi gø'gørkam pui' ja'k t̃idhix uañdhara' bhaan, nam ma'n ñi'ok xip duukat map guch o'daagim, na pai'dhuk ba xi chim ni'imka' gu xiotalh, piam na pai'dhuk bam aagidha' na tim kinpiga' bhai' jich O'ntam.

Mi Juktir no' ba ia'lhim gu kuksiñ, mi' nam pai'tu bhabhai'ñ gu duñlipia'kam, bixdhit gu ja'tkam am mi'ja ki'mpiga', na gu' pui' ja'k aagix nach jix bhai'xi chu bua't mi' jich pue'mblo'am.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix, mi' na pai'
ja'pnim kai'ch " jiñ pue'mblo'

Mi'pim xi ua'na' nam tu' mi' jam tikka.

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, nach bixdhit mi' tu pue'mblo'
Juktir ? _____

¿Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, na mi' Juktir jix chum bliñak ?

¿ Jax am kai'ñkam mi' jir gø'g ørkamka' gux; kai', orosir
gio gu pixkalh mi Juktir ? _____

¿ Jax ja'k am tñdhix uañdhara' bhaan gu gø'g ørkam ?

Na jax chĩ tĩ' gio na jax kai' ñkam pui' chĩ tĩ'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na jax kai' ñkam pui' chim tĩtĩ'nda' jax chu'm pue'mblo.

Gu jich kukulsikat pui' tĩ titgak amit, pui' na jax ba tĩtĩ', nai' na jĩ'kkap, jir papue'mblo gio nai' bapoicha'm, pui' na jax mi' Juktir; pui' tim tĩt, sap na gu bajik jix kobkom jix juuku'ka', gio pui' na jax Turkik, pui' tim tĩt na gu' puchu'm na tur bhai' kik gu jodai.

Mi'p xi chu ua'na' nat jax kai' ñkam pui' tim tĩt.

Giotam: _____

Mua'karta'm: _____

Ontalhim: _____

Tato'mcham: _____

No'ch chu' jaroi' jix chikkam

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na jax ja'k tim tikka gu tu' no'p jix maachim .

No'ch jix maachim, nat jax dhuk tum pue'mblota, tikka'ich jaroi' nax mat tu ua'nidha'ich ba' nam ji'k jax jich chiididha'.

Ja'pni chu'm ka'm tum da'nsa.

Paaduk: 8 bhaan gu julio 1994
Nar pai': Boodamtam.
Na tu' tim tikka': Nat jax dhuk pui'
tim tit, Boodamtam.

Na jaroi'
ti tikka': Sindin Salas
Nam jaroi' tikka': Migial Salas

1. ¿ Jax dhuk pui' tim tit Boodamtam ? _____
2. ¿ Jaroo pui' ja'k, ti tit Boodamtam ? _____
3. ¿ Jarom mi oi'ñkat, io'm bajik dir ? _____
4. ¿ Paaduk dir mi' bar pue'mblo, Boodamtam ? _____
5. ¿ Ji'k am mi oi'dha' gu ja'tkam Boodamtam ? _____

Ti tikkaip tu ua'na' jum u'uan am, nat jax kai'ñkam pui' tim tit mummu nap pai' kio.

Nañ pai' kio

Bipi' pim mi xi chu jiñkoidhai na pim ba' mi' ba tu
ua'na', nam tu' mi' jam tikka.

Añ, mummu nañ pai' kio, Bokihlha'
Kik titi', pu'ni mit ti titgak guñ
chitkapokat, na gu' mummu nañ pai' kio
amub kik ma'n gø' gu bokihlha',
mummu jiñ ki'am añ bixchu' ti'ix;
karum, yok, iibhai; gio nañ bixchu' tu
sasoí': baak, kakboi, bhu'mrux, tatoxkolh,
kakarbox, kakasnir, takkarui', cham jixkat
tu' mai'ch mummuñ ki'am.

Mi'p xi chu ua'na' na jax chiti' mummu nap pai' kio,
gio nat jax dhuk pui' tim tit, gio ba' nap tu' bia'.

Nach jir kumunkat jir pue' mblo

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na tu' pui'm
tiiti' kumun.

Mummu jich pue' mblo am, no' ch jax
kai' ch, mo tu juan am dhi kumun; gu dhi'
gu ja' tkam ja aagit jup kai' chdha' ich, pui'
kumun jup jum tiiti', gu tu' no' cham jir
jaroí' ga'n, ja' pna dhi juk na bha ja' p tut
jukgam.

Mi'p xi ua' na', nap tu' ilhi' ñ nar kumun mummu jum
pue' mblo am.

Bhaan Sañ chiak

Mi'p xi chu jiñkoidha', na jax chum buada' bhaan Sañ chiak.

Na pai'dhuk jir piastaka' bhaan Sañ chiak 23 bhaan mi' ba ja xixpu'ñdha'am gu sasai, mo gu jurnak mi' pu tum naada', buimgidhak tum bapoi'chu'nda', ja'xpix miaduk bam i'ya' gu atulh, bhaan 25 bam jugiuka' gu bakax, mi'dhir mummu gu jumai oidha' na ba' gio mi'p bar piastaka' bhaan Sañ chiak.

Mi'p xi chu ua'na', na jax chum buada' no'r piesta mummu jum pue'mblo'am.

NA JĪ'X JIR MEEJIK AM TU OI'DHA' GU O'DAM

Nach jĭ'k jir o'dam ja'tkam aixim tu'm ach ya' tu oi'dha' bhaan dhi Meejik, gio nach aixim tu ñiok. Nach jĭ'k jir o'dam ya' Meejikkam, 56 ach aix nach jĭ'ma'n ñi'ok jix mat, gio nach maakam tu'm tĭ tĭtĭ', dai na iampix ma'n na jax jir manta, gio gu u'ub ja tĭdhara', iampix ma'n nam jax chu'm tu jajannulh.

Nach jì'k jir o'dam, ma'n nach jax pix ja'k ji tu oi'dha'.

Bix nach jì'k jir o'dam, ma'n nach jax pix ja'k ji chì is; gu tutur kì'n piam gu gik kì'n, gio no' chich chii ma tì ii, ma'n nach chu' pix ji isda'; gu jun binkam gu bhab, imai, gio sap no' chich chii ma tu oroa ma'n tombhai'mkar ach mi ja'p ba kiska' gu jun, mi' na pai' dhuk jugia' guch junu', dai nach ba ga'mpo' nach chu' bhaan tu juana', mu ja'p nanbat tìr pu'ñi ja'k ach pix chu oidha'.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix, mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "na jì'x jir Meejik am tu oi'dha'
gu oidam"

Jix cha'tmam apim map xim jumpaadai tu ua'na'
nam tu' mi' jam tikka.

¿ Jì'k am aix gu o'dam, nam jì'ma'n ñi'ok jix mat ?

¿ Tu' bhaan ach iampix, ma'n nach jax chu'm, nach jì'k
jir o'dam ? _____

¿ Jax kai'ñkam pui'm kai'ch, nach iampix ma'n nach
jax ja'k tu oi'dha' ? _____

¿ Pach ja'k ba tu juanpo' no'ch cham ka bla' gu jun ?

Na jax jum titbia, gui' nañ cham ñiokat mi'
pui' xiñ buada'

Niidhat apim mi'xi chu jiñkoidha', na pim ba'
machia' na jax jum titbia,

- Jix cha'tmam apim gokkap xim jumpada', bixdhit apim ma'n mi dhaasa' na mi'r gø'kamka'.
- Gui' na mi' jir gø'kamka': jix dhopi'ñ ki'n aagi'ñdha' gu jaroí na jir tu'da'ka'.
- Gu jaroí ba' mi' pui' xim buada', na jir t u'ka' na jax chu oirí, piam na jax chu kuu.
- Gu jai' ba' nam mi' mai'chia' nar tu'da'ka'.
- Bix am jí'ma'n dít pui'm duñia'

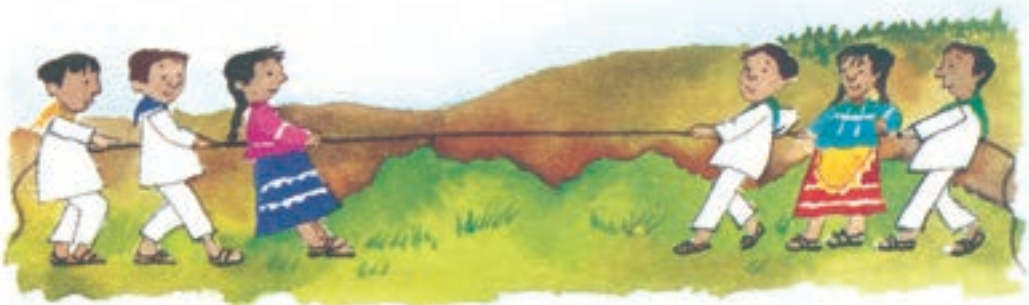

Na jax jir am nach chilbiada'

Mi'pim xi chu jiñkoidha', na pim ba' machia' na jax jum titbia, na pim ba' pui' ja'k titbia'.

- Bix na pim jik mi' tum mamtuxi'ñ, jix cha'tmam apim map xim jumpada', ma'n na pim jixka' bixxik dir.
- Ma'n gu tirbiñ apim bixxik dir baissina', na ba' mi' matgilhia' nam pai'dhirkam iu'm jix o'jo'.
- Nam jaroic'ham o'jo' pum jipdhidha' am.
- Pu'ni pim jum bapaissina', mummu nam pai' bix jugia'.

Bixdhit apim pui' ja'k xi chitbia'.

Aixim ach chu bua'dat, jix kiki' ya' oi'dba'
Meejik

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na jax bua't
jix kiki' ya' dudua nach ji'k jir o'dam ja'tkam.

Bix nach ji'k jir o'dam, nach ya' tu oi'dha' bhaan dhi
oi'ñgain; jir jich chiandam ich, na gu' nach ja'kni ji'ma'n
ñi'ok jix mat 56, ja'kbui'kap up ach jich chian, gio nach
ja'kbui' ñi'ok ki'n jix maati't ki'n tuch uañi'ñ dhi ba'
bhaan pui' bam kaich nach aixim tu bua't ya' tu oi'dha' na
ji'x jir Meejik.

Mi'p xi ua'na', nap ji'k jix mat nam jax chi' gu jai'
o'dam ya'kam Meejik.

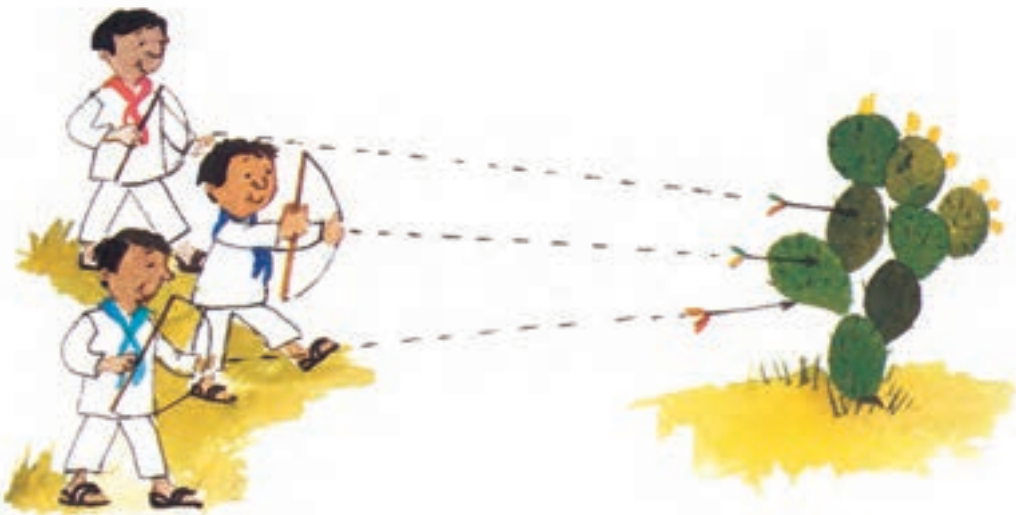
Na tu' tim titbia o'dam tir

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', na tu' tim titbia gu o'dam tir.

Gu o'dam jix maatit ki'n titbia gu gat, na pai'dhuk jir gi'bidha' ta'mka' mummu Juktir mi' titbiada' am gu o'dam: gø'g ør ja'tkam, biipibop gio a'alh chichi'oñ.

Bixxik dir am xi chuttui gu jiñabo', bhaan tum dakmatu'nda' gat ki'n. Niðhixkam tum mumuu, nañ ba' cham ma'nkam pix aiya'.

Pui'pim ja'k xi chitbia'.

Na jì'kkap gø'gø'r jir kikcham ya' Meejik

Bii'p p mi'xi chu jiñkoidhai nap ba' mi' ba tu ua'na'.

Ya' Meejik, baik mambix, daaman gokkap jir gø'g ø'r kikcham.

Mi'p xi ua'na' na jax chi' ti' nai' na jax jir kikcham.

GU JA'TKAM NAM MA'N KIICHAM OI'DHA'

Ma'n sap mu pai' kioka' gu ma'nkam, baik sap tu maamarka' chichio'ñ, ua'midha'am sap mi' ji dharat, gu biipi'kam sap ba' ma'nim pui'titda gu taata'n, na jix chu juanmiram, gu taata'n sap pui' chitda nax bhai. Ji'k gok masa'n ki'n sap gio mi'p ba kik pui' sap cham tu' tti, na tu' bhaan tu juana'; sap ba' gu ti irabkam jup bax chu juanmiram, tti sap cham aagimik gu taata'n siambri sap dakoo ma do'ñcho na tu juanmira', sap ba' makob

masa'n ki'n mi'p ba ai, pui' sap ba' cham tu'p t# na tu' bhaan tu juana'. Sap ba' mo gu gatukkam, pik am jup bax chu juanmiram, gu taata'n gio gu xiixiogi'ñ pui' chitda am na cham ñiokat daaka', na gu tu'gi sap jup jix bhai'. Ba' j#k tanolh ki'n jix ixchoxim mi'dhir jii, nammi pai' sap ba ai kiicham, mi' sap pu umua'mit na tu bipia'da' gu tatoxkolh, j#k tonolh ki'n sap ba namkimit, sap ba' bixchu' xi chu saba'dak ba jii kla'mi'ñ, giilhim sap jix bhai'm tat am nat bhai' ba ai.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pnim kai'ch, "gu ja'tkam nam ma'n
kiicham oi'dha'

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka'n.

¿ Ji'k tu' maamarka' gu ma'nkam ? _____

¿ Jaroo biipi'tii xi chu juanam ? _____

¿ Tu' mi aich gu t'irabkam, nat tu juanmirak ? _____

¿ Jax pix chitda am gu gatukkam, na t'ix chu
juanmiram? _____

¿ Jax dhuk jii, nat tu juanam gu gatukkam ? _____

¿ Tu' xi chu ua', nat mi ba ai kla'miñ gu gatukkam ?

Na jax ja'k tum mamtuxi'ñ.

Niidhat ap mi'xi chu jiñkoidha', nap ba' machia',
nam jax ja'k tu'm mamtuxi'ñ gu a'alh o'dam.

No'ñ chu' jix chu mamtuxdham, bixchu' jum a', nañ chu
ua'da':

- Ma'n gu u'uan, gui' na ~~ge'ge'~~ ki'n bha tu ua'ñixka' nañ
ba' bha ja'p xi bhi'spat no' chich ba ji chu mamtux.
- Kichar añ jup xi ua'da', nach ba' puchu'm xi kantaarut
nach jax chu'm tuch mamtuxi'ñdha'.

Mi'p xi chu jupsa' na mit tu' pu'ñi ja'k bam mamtux.

--	--

No'ch chu' n̄idhixkam a'ga.

N̄idhat ap mi' xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', nar jax chu'mkat gu tu' na mi'm a'ga.

Añ ma'n tu soi'kat gu baak jix ai oi', joidham jix xusdalhi'ka', gio nax a'bhar tu mamratda', maanim na ñich cham ob kobxidham, pu cham pai' ka t̄ñich guñ xoi'kat.

Mi'p xi chu ua'na', na pai' jax mai'ch gu leetra, nap ba' machia' na jax kai'ñkam pui'm kai'ch, nap n̄idhixkam a'ga.

Añ ma'n tu' soi' kat gu baak jix_____joidham
jix_____, gio nax_____tu
mamratda', maanim na ñich cham ob kobxidham, pu
cham pai' ka t̄ñich guñ xoi'kat.

Ma'n ap tu' ua'na' na pu'ñi mim a'gada', nar jax chu'mka', gio na jax chu matka'.

Gu ja'tkam nam ma'n kiicham tu oi'dha'.

Mi'p xi chu jiñkoidha'.

No'ñ jax kai'ch, gu ja'tkam ma'n kiicham oi'ñkam, dhi' guñ gí'kora' gio guñ jaaduñ, nañ ja aagít jup kai'chdha', ja'pna: guñ chat, guñ ñan, guñ xix, guñ xiku', guñ kulsi, gio ba'guñ abull.

Mi'p xi ja ua'na' nam jax chi' gui' nam mi' oi'dha' jum kí'am:

gum tat: _____

gum nan: _____

gum xix: _____

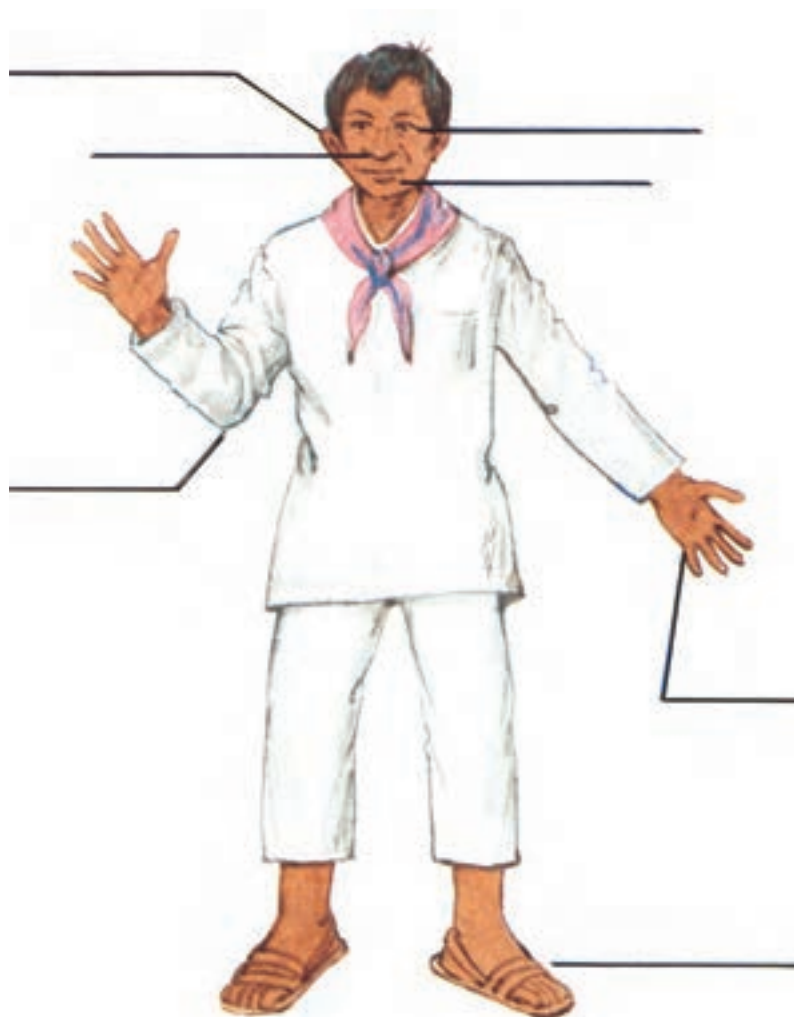
gum xiku': _____

gum kulsi: _____

gum abuil: _____

Gu ma'nkam tuuku'

Mi'p xi ua'na' na jax chim titi' jich chuuku'am.

Nach chu' dilh ja sopkonat ki'n tu sabda'

Mi'p xi chu jiñkoidha'.

Gu o'dam tu' na pix ki'n jix maatit tu sab, mox maatit sab gu: laber, kichar, kurdion, tambulh, tirimix gio gu gat.

Mi'p xi ua'na' na jaroi' jix maatit sab gu:

JIX MAATĪ TU JUAN ICH GU MUI'DHĪ

Mummu Juktir, na pai'dhuk ba jir ti'ngiakka', gux kai' nai' ba tu ja jotxidha' gu kumuun, nam pai'dhuk mi aiya' ji'k mambix mu ja jotsa' bhammu na pai' kio gu tua'dam, nam ba' bhammu xi moikxidhai, nam pai' ixdha', na pai'dhuk bar ixbhakka' jai'm jup tu ja jotxidhai ja joisa' nam ixdhapo' gu tua'dam, pui'm ba' xi ixdhai ba jimia', nammi na pai' bar boñbhakka', jai'm mui'p ba ja jotsa' gu kumuun, nam mu boñxi'ñpo' gu gaa'n, jai' gu u'ub

tĩmkalh am xi ua'da' nam tu ja maakidha' gu bondam,
nam pai'xi chĩmoidhai, ba jimia'am, nammi na pai'
bam a'nda' nam jimchuxdha', giom jup ba tu bai'ndha'
gui' nam jĩ'k ja bia'ka' gu tutur, nam ba' ki'n xi
jimchuxdhai
ba jimia'.

Dhi' nach pu'ni ja'k tu juanda', na ba' pui' bam kai'ch nach
jix maati tu juan gu mui'dhi.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix, mi' na pai'
ja'pnim kai'ch "jix maatit tu juan ich gu
mui'dhit"

Mi'p xi chu ua'na' na pich jax ja'k jix maatit kai.

- Niidhat ap mi xi chu jiñkoidha'.
- No'p cham maatit ~~ke~~ giop mi'p xi chu jiñkoidha'.
- Nap pai'dhuk timo' mi'p xi ua'na' nap jax jix maatit ka'ya'.
- Nap pai'dhuk timo' nap tu ua'na' mui'p xi ja jiñkoixdha' gui' na pim map tum mamtuxi'ñ.
- Dhi' nap tu ua'na', dilh jum u'uan am ap tu ua'na'.

Na ma'n na jax ja'k jum titmo

Niidhat ap mi' xi jiñkoidha' dhi ñi'ok, na mi' ua'ñix
na iampix ma'n na jax ja'k jum jiñkoi'ñ.

Gu Juan ba tu juanam, nat ba tu
juañdham gu tua'dam bhammi
Kuañdbam.

Gu Simon gio gu Ramon cham
ku'am gu on, nam gu' ti ni',
mummu Ontalim.

Mi'p xi ua'na' gu ñi'ok na pu'ñi ja'k jum titmoda'.

Nach pai'dhuk tu aagit jup kai'chdha'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', nach pai'dhuk tu aagit jup kai'chdha' no'ch chu a'ga.

No'ñ jax kai'ch, no'ñ chu a'ga, añ ya' tu juan, dhi' xib tu aagit jup kai'chdha'ich, piam no'ñ jax kai'ch añ chi is.

No'ñ jax kai'ch no'ñ chu a'ga añ chu juanmira', dhi' ka buimuk añ chu aagit jup kai'chdha'.

Gok ap mi' xi ua'na', na pai' pui'm kai'chdha', nap tu' jax bua xib, gio ba' gok na pai' pui'm kaichdha', nap tu jax duñia' gu buimuk gu maxdhi.

Gu xib: _____

Gu buimuk gu maxdhi: _____

Gu xib: _____

Gu buimuk gu maxdhi: _____

Nach jax ja'k tu juanat jix bhai' jich kœœ

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', nach jax ja'k tu juanat jix bhai' jich kœœ.

Nach ji'k jir o'dam Juktirkam, na bap baik oidha' mi'ch jumpa'nda' Juktir, nach pu'ni maadit mi' ba daasa' kumisariado ki'n, na ba' dhi', niidhixkam bhaan tu juanda' dhi juk, na ji'x pix aagixka', ma'n ba' mi'p jum da'nsa, gu nukdadam, na ba' dhi', niidhidha' gu juk ga'radam no'm moo, ja'kbui' tu iarim na ji'k pix matgihchudhix, dhi' ba' dhi ja'tkam na bap oidha' ja makda'am, na tu'ja a'm jum a'nda' bix gu o'dam.

Ti tikkaip mi ua'na' na jax chi, gu:

Kumisariado: _____

Nukdadam: _____

Na tu' jax buada' gu o'dam no' kar alhii

Mi'p xi chu ua'na', na tu' jax buada' gu alhii chio'ñ
no' kar alhich gio gu alhii ubii.

Five horizontal lines for writing, grouped by a large curly brace on the left side.

Five horizontal lines for writing, grouped by a large curly brace on the left side.

Mi'p xu chu ua'na' nap tu' jax buada' jum ki'am,
no'p cham jir iskuel.

Three horizontal lines for writing.

Nar jax chu'm gio nar j'xi'ñ

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', na ya' dhi oi'ñga'n bixchu' ya' tu jai'ch, aixim tuutu'm.

Ya' bhaan dhi oi'ñga'n bixchu' ya' tu jai'ch, gio na aixim tu'm ya' tu' jaich: t̥' t̥b gu jujuk, g̥' g̥r gu joodhai, jix jo'i' gu u'ux, jai'x dha'npak.

Mi'p xi ja jupsa', puchu'm nam jax chu'm mi'm tikka.

tano'salh	mattur	totkam	bakua
tua	iibhai	batop	ko'

GU PIESTA

Na pai'dhuk jir gi'bidha' ta'mka' mummu Juktir, gø'kam jix chum xidhuutu'nka' iampix baik tanolh, na pai'dhuk dir ba ilhia' guch chat: Pu cham ka tum oirida', pu cham ka tum batbiada', pu cham ka tum soñiakda', pu cham ka tum kantarda', pu cham ka tum saamñi'ñdha', pu cham ka tum juichu'nda', gio na pu cham jum kua'da' gu bakax, siari dai gu batop bakxi'.

Bix aixim jix chum xidhuutu'nka' na gu jano' muukixka' guch xoi'kam, mi' ba' na pai' bo'ka', na bap tanolh am mi' nuuka'nda' gagat ji chu daagit, gio jai' tirimix ji

kuichu'ndat am mi' paxiarda', mummu na pai' bar
saapat
ka', ba bangia' guch chat, giilhim joidham tim ti'ya'
nam pai'dhuk ba bami'ndha', tum sabda', tum
kantarda',
jai'tu kubionda'am, jai' ba' ioboda'am gu koitis, mi'dhir
ba' dai na ba tum bopkonpo' guch chat jajannulh, nam
ba' ba tu do'nchopo' gu bapalh.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai' ja'pni
jum kai'ch "gu piesta"

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi' tikka.

¿ Jax chu'm piesta mi' bhaan tum a'ga ? _____

¿ Jarom mi' piestatu'nda' jano' ? _____

¿ Tu' jix xidhuuka' jano' ? _____

¿ Tu' cham jum kua'da' jano' ? _____

¿ Ji'k tanolh jix chum xidhuutu'nka' ? _____

¿ Tu' tanolh ba bamgia' guch chat ? _____

¿ Tu' jax jum buada' jano' na pai'dhuk ba bamgia' guch
chat ? _____

Na jax jum t̃t̃i'nda' gui' na mi' pai' ua'ñixka

Mi'p xi chu jiñkoidhai, nap ba' mi' ba ua'na' na jax jum t̃t̃i'nda' dhi sapok na mi' ua'ñix.

Sap ma'n gu ubii mummu kioka' Kakon bita', sap ma'n tu marka' chi'oñ, sap #bhidham jix ko'kmukka', sap ba' ma'nim ma chiañim buiñor guch chat San Antoñ. Sap kuprat ki'n pu bai, sap ba' gu alhii jano' dir pu dua, jix ki' sap gi' ir. Ba' ma'nim ba umuagi'ñ am, na tu bopkona' guch chat jajannulh, gui' sap pui'pix kai'ch na cham jir ubii, buimgidhak sap jix baigik ji xi a'ñ, sap ba' pui' chitda gux chumaatim, na siari tu'ka'm xi niidhat guch chat, na gu' mi' chiañix.

Nach chu ua'nidha', nach chu' jax
dhuñiidba' na bap tanolh

Niidhat ap mi' xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na
jax ja'k tum da'nsa na bap tanolh.

No'ch chuch mamtuxi'ñ jum a', nach bix chu ua'nidha'
nach chu' jax dhuñiidha' na bap tanolh, nach ba' jix
matka' no' jaroi' bach chikka.

Jix chamam bhaan gu abril 1994

Gi'bidha'tam.

Añ xib ya, tu joojoi'ñ, nar piesta biñma'n guñ
chat, joidham jix abharum tiñi'am gu
niñi'dam cham jix pai' pui' chiñ niidhat iñ.

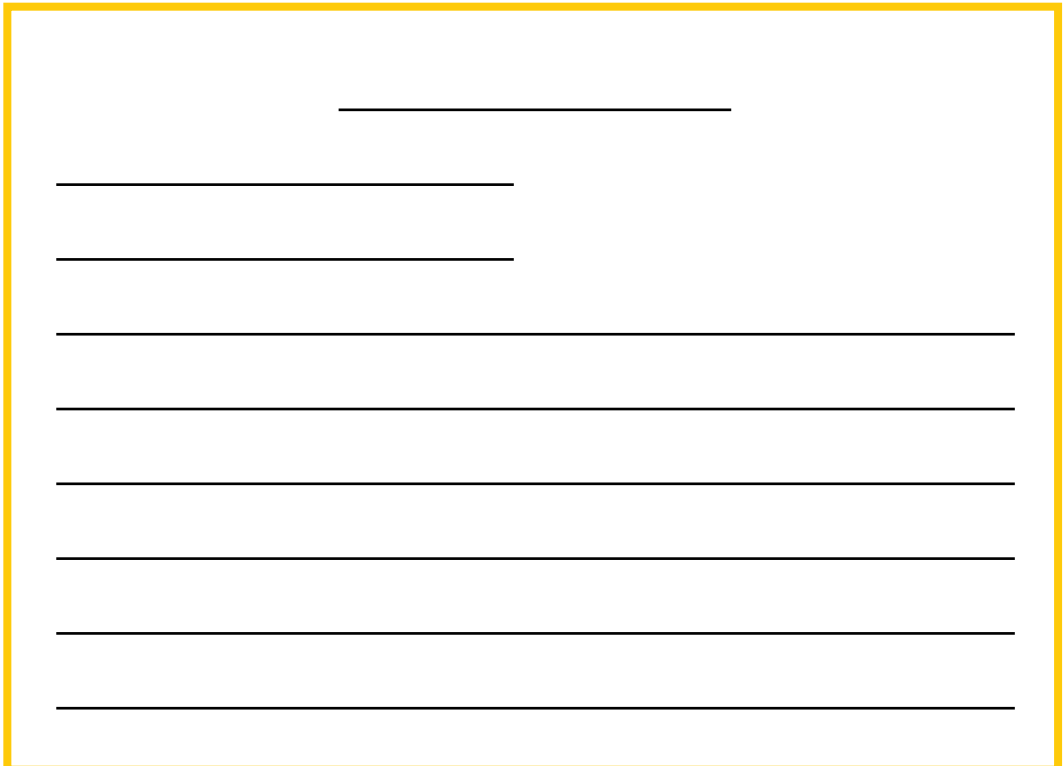
Pu'ñi ja'k ap ma'n tu ua'na', nap mi chu daasa' na
pich chu' jax dhuu ma'n tanolh.

Am ba tum yoxma'nda', no' ba jir piesta

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na tu' jax jum buada' na pai'dhuk ba jir piestaka' bhaan gø' tanolh.

Na pai' dhuk ba jir piestaka' bhaan gø' tanolh, mi ja'p ba tum yoxmada' pue'mblo, bha ja'p bam darsa' bhi'ñbak cha'm gu ximalh gio na bhai' xi bapxidhixka' gu kukkrus juk gio ba' ma'n da' gu upchi'ulh.

Mi'p xi chu ua'na' bita'n, na tu jax ba jim duñia', na pai'dhuk ba jir piestaka' bhaan Santur.

A large yellow-bordered box containing ten horizontal lines for writing.

Na tu' tim titka

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na tu tim titka bhaan Santur .

Na pai'dhuk bar gokka' bhaan nobiembre, guñ ñan: ba tu tuispa', bap duñia' i'lhich gu timkalh, ba jidhoora' gu imai, ba tu'a' gu suudai' bakua ta'm, gio ba' pariþ gu biiñ, dhi' ba' puchu'm xi chu ua'ka' na pai'dhuk ba ti tikmira', mummu na pai' yaasap guñ kulsikat.

Mi'p xi chu ua'na', na tu' ti titkada' gum nan, na pai'dhuk bar Santurka'.

GUX KAI'

Gux kai', jano' mim da'nsa bhaan xibkam oidha'ta'm, nam pai'dhuk mi dhaasa' mi' jir gø'kamka' baik oidba', gux kai' gammijj mi'p tui'ka' mi' na pai' tum sirmontu'n, na gu' pui' ja'k aagix, na mi' tu ja a'gi'ñdhat ja silhchu'nka' gu ja'tkam gui' nam maakam pix jum buada', pui' na jax gui' nam nai' ti ñixi'ñdha', piam gui' nam nai' tu kokdada', gio pui' na jax gu biipibop gui' nam cham ti jji'gi'ñdha', no' jaroí' tø'k øb jix ua'tulhdhix, ji'k gok tanolh kuupa' am, bix gu ja'tkam, nam ji'k nai'tu oi'dha', no' tu', jax ba xi ja

duiñchu', mi'm ba jimda' buiñor gux kai', gu
mamtuxi'ñdham, na pai'dhuk mu ja'p ba aiya' na pai' tu
mamtuxi'ñdha', b#pi' ñiokdba' gux kai' na ti'ñchuda' gu
u'uan, no' silhkam pui' mu jot amit na tu mamtuxdha', ba'
gux kai', mi' xi xeyarxidha' na ba' jix maati'ka' nat ki'n tu
mamtux, gux kai' no' bax mat nat mi' ba ai gu
mamtuxi'ñdham, nai' ba ja aagi'ñdha'gu ja'tkam, nam
bhai' xi ja jotsa' gu ja maamar nam tum mamtuxdba'.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix na pai' ja'pnim
kai'ch " gux kai' "

Mi'p xi ua'na', nam tu' mi' jum tikka.

¿ Paaduk mim da'nsa gux kai' ? _____

¿ Ji'k oidha' mi' jir gø'kamka' gux kai' ? _____

¿ Tu' jax buada' gux kai' mi'ji dhaakat na pai'
tum sirmontu'n ? _____

¿ Tu' aagidha' gu mamtuxi'ñdham na pai'dhuk ba
ñiokdhara' gux kai' ? _____

¿ Jax ja titdada' gu ja'tkam gux kai', no't mi' ba ai gu
mamtuxi'ñdham ? _____

Na jax chu'm gu leetra ki'n jum u'uan gu
o'dam ñi'ok

Jix gi'm ap mi'xi chigia' dhi leetra dhi' na jax chu'm
ki'n jum u'uan guch ñi'ok.

a, b, bh, ch, d, dh, e, ø, g, y, ð, j, k, l, lh, m, n, ñ, o, p, r, s,
, t, u, x, y.

Sakalh ap xi ua'na' dhi ñi'ok, doi na pui' ja'k darka',
na jax ja'k daraa dhi' na damdir ua'ñix, gio na pu'ñi
chu'm ki'n jum u'uanda'.

ñiok	nob	ma'nkam	
bhammax	duiñkar	ubii	
chio'ñ	abuil	i'ir	baak
o'bhai	pulhix	dhibax	
øø	ea	xir	yok
bhuru'x	gagox	iigix	mulh
job	kilhii	luma'n	
ruru'x	suimalh	a'o	tasnara'

Na jax ja'k jum jiñkoi'ñ gu o'dam ñi'ok

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', na ki'n jix bhai'm a'nañ chu jiñkoi'ñdha' gu o'dam ki'n.

No'ñ chu jiñkoi'ñ gu o'dam ki'n, jix bhai'm a'nañ jiñkoidhidha' bix gu leetras, nañ ba' jix matka' na tu' mi'm a'gada', na gu' gu leetra o'dam ki'n jai' ja'pni ja'k tu'm: bh, dh, lh, ', dhi' ba' bhaan jum a' nañ jix matka' na jax ja'k jum jiñkoi'ñdha'.

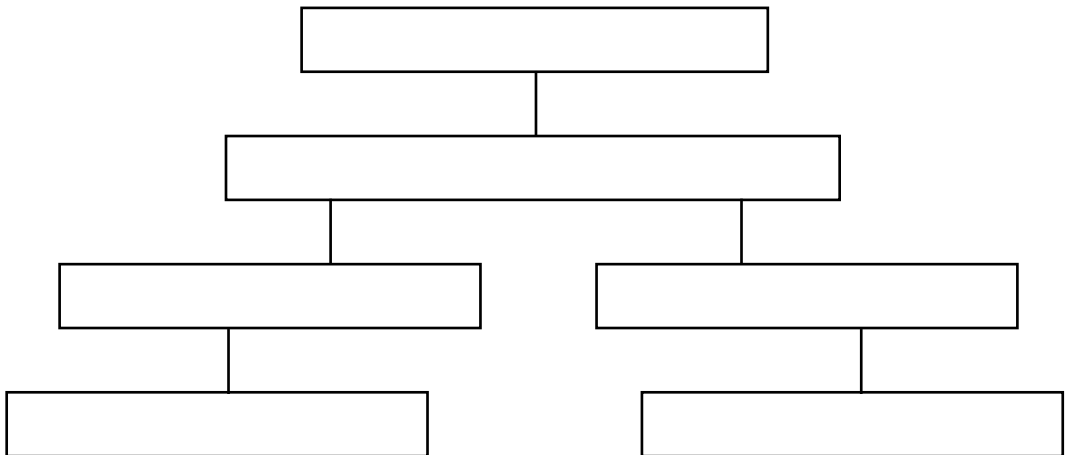
Mi'p xi chu ua'na' dhi' puchu'm ki'n gu leetra gio ba' nap mi' xi jiñkoidha'.

Gu joisis

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', nam jif'k mir joisis gu ja'tkam jum pue'mblo' am.

Mummu pue'm'blo mo mi'r jois: gux kai', gu plente, gu alkalde bñpikam, gu alkalde na mia'n oi'ñ, gu orosir tugi'ñ gux kai', gu orosir tugi'ñ gu plente, dhi' bixdhit am mi' jir gø'gørkam,

Mi'pxi chu ua'na', bhammu dir ap bhai' ji kñsa', na jaroi' io'm jir ge'kam, mummup ji aichdha' na pai' jaroi' champik jir gø'kam.

Na jax ja'k tum duduadhi'ñ

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na tu' jix dhuadhi', no't tu' jax mañdhuu.

No't jax dhukat jaroi' max ko'kor gu booka'n gu u'iiba' ki'n jiplichu'n, piam no't max ko'kor guñ mo', gu jobi'ñ ja' ki'n jiplichu'n nañ chuutai, baagai ki'n ba kuana' guñ mo', no' jix ko'k guñ chooton, tano'salh gux choi'ñ añ mi ku'mxichdhai ki'n jiplichdba' guñ chooton.

Mi'p xi chu ua'na' na tu' jiplichu'n gu:

Ja'nalh: _____

Job bhai: _____

Jiipat kii: _____

iikob: _____

kasnir a'a': _____

Nañ jax ja'k cham xijaim tu u'uanda'

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia' na jax ja'k cham xijaim tum u'uan no'nich bixchu' ba ji chu ua'na'.

No'ñ bixchu' jix chu daasam, na tu' ya tu jai'ch, cham xijai nañ mummu dir bhai' ji chu ua'na' na tu' iampix dhai ja'p tu'mka', ja'pna jax gu gampixkam: bhan, kaxio, up.

Mi'p xi ua'na' nam tu' puchu'mka'.

Gampix oipodam

Gu tu dadø'dam

Suudai'chirkam

NA PAI'DHUK JUM PATAAS GU KUMISARIADO

Gu kumisariado mi' Juktir jum pataas bhaan nobiembre jano'm mim jumpa'n bix gu ja'tkam nam ji'k mi' tu pue'blo Juktir, nam pai'dhuk mi aiya' gokkap am jum jumpan, bixxik dir am ba' ji'ma'n xi ja bai'nchu'nda' gui' nam jaro'i' mi'x ja darsamka', na pai'dhuk bar bhaanka', mapdir am biipi' jum ja'kulhdha' gu ja'tkam, nam pai'm tiimo', ja'pdir am jup tu ja'kulhdha', nam pai'm tiimo' ba' mi' matgilhia', nam pai'dhir ja'k mui'm ja'kulhdha' gu ja'tkam, nam pai'dhir ja'k mui' aiya', dhi' ji'm mi dhaasa'

gu xibkam kumisariado, gu jumai na cham mui'ja
aichdha', nukdadam am ki'n mi dhaasa', dhi kumisariado
jum titgam, pui' ja'k aagix na bhaan tu juanda' dhi juk,
gio ba' na pai'dhuk ba jai'chka' dhi chumiñ ba ja makla'
bix gu ja'tkam na ji'k ja aiya', gio pai'dhuk pui' up,
mummu juugit na pai' bam pataasa'. Gu nukdadam
pui' ja'k aagix, na tu nuuka'nda', na ja'kulhdhixkam, tum
ga'rada' dhich juku', dhi nukdadam pui' baik oidha' ki'n
jup jum pataas.

Na jax kai'ñkam mi' tu ua'ñix na pai' ja'pni jum
kai'ch " na pai'dhuk jum pataas gu
kumisariado"

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi' jum tikka.

¿ Paa jum pataas gu kumisariado ? _____

¿ Jarom doi mi' tu pataas Juktir ? _____

¿ Jt'k am xi ja bia'ñchu'nda', gui' nam kumisariado k'n
mix ja darsamka' ? _____

¿ Jarom mi chu daasa' kumisariado k'n ? _____

¿ Tu'm k'n mi dhaasa', gui' na cham mui' ja aichdha' gu
ja'tkam ? _____

Na ja x ja'k ua'ñix gu kantar

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na jax ja'k ua'ñix gu kantar

Gu kantar, ma'n na jax chu'm k'i'n jum titmo gu leetra, na ba' nañ pai'dhuk mui' ji kantaaru' mummuñ pui' ja'k xi chitmoda' gio nañ pui' ja'k xi ñorridha'.

Niidhat ap mi'xi kantaaru' (gu alhii o'dam).

Añ jir o'dam
añ jir o'dam
nañ chii ya'
tum mamtuxi'ñ
sia pui' jix oodam

Añ jix o'nda'
añ jix o'nda'
nam gu' mi bañ
mamtuxi'ñdha'
dai gu i

Dai gu iñ ba'
jix maatit ba
titi' na dhi' k'i'n
jun titi' gu tu
no' ñich ii

Gu kantar na mim a'ga nat tu' jax jum duu
bajik

Bixdhit apim machia' dhi kantar, na pai'm a'ga nat
tu, jax jum duu bajik

Añ ma'n ya' xib mi kantaaru' nat jax chum duu mummu
Juktir ma'nim na joidham kar piesta na mit ma mua gu
Agilar.

Mummu nar pue'mblo mi' ka tu io' gu Agilar jix ixchoxim
na mit ma'ya mi' ba' pup kat gu Agilar.

Bixdhit apim ma'n ua'na' gu kantar, na pu'ñi tu' mim
a'gada' nat tu' jax jum duu.

Na jax ja'k jum títbia guch ñi'ok

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia' na jax ja'k tim títbia guch ñi'ok kí'n.

- Bix nam ji'k mi'tum mamtuxi'ñ,
ji'man am xi ja daagia' gu leetra.

- Dilh ba' xi gaaga' pim, na tu'
puchu'm kí'n jum u'uan gui' nam
jir tu kuudam.

- Gu mamtuxi'ñdham ba', ji'ma'n
dit, mui'ji ja t'kka' nam jax chu
kuu.

Pui'pim ja'k xi chitbia'.

Na jax ja'k tum joisistar

Niidhat apim mi' xi chu jiñkoidha', na pim ba' machia' na jax ja'k jix bhai' tum joisistar.

- Gok apim ja gaaga', nam jaroi' iampix jir am nam mi' jir gø'g ørkamka'.

- Ma'n apim gaaga' gui' na ja'p tu'm na kakaxchi, bhai' pim ba' xi ja darsa' nam jax chi', gui' nam mi' xim gø'gørtamka'.

- Ji'dh ilh, jix ixchoxim apim mi dhasa', na jax chi'ka' gu jaroi' nam ko'rarda' na mi' jir gø'kamka', xi nansapaip ba' bhammu xi baasa' kakaxchichir.

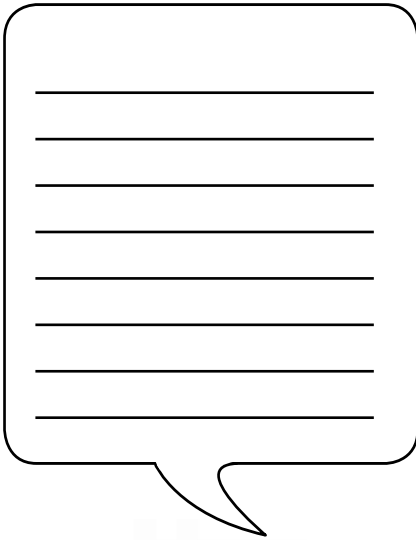
- Na jaroi' mui' ja aichdha' dhi'ji' mi' jir gø'kamka'.

Mi'pim pui'xim duñia' na jax jum kai'ch dhi u'uan.

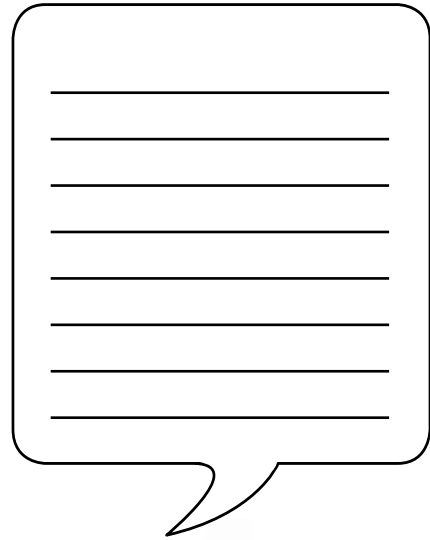
Na jax ja'k tum uañi'ñ

Ti tikkaip mi ua'na' nam jax ja'k tum uañi'ñ gu mamkagim, gu jotsadam gio gu ja'ppix makgim.

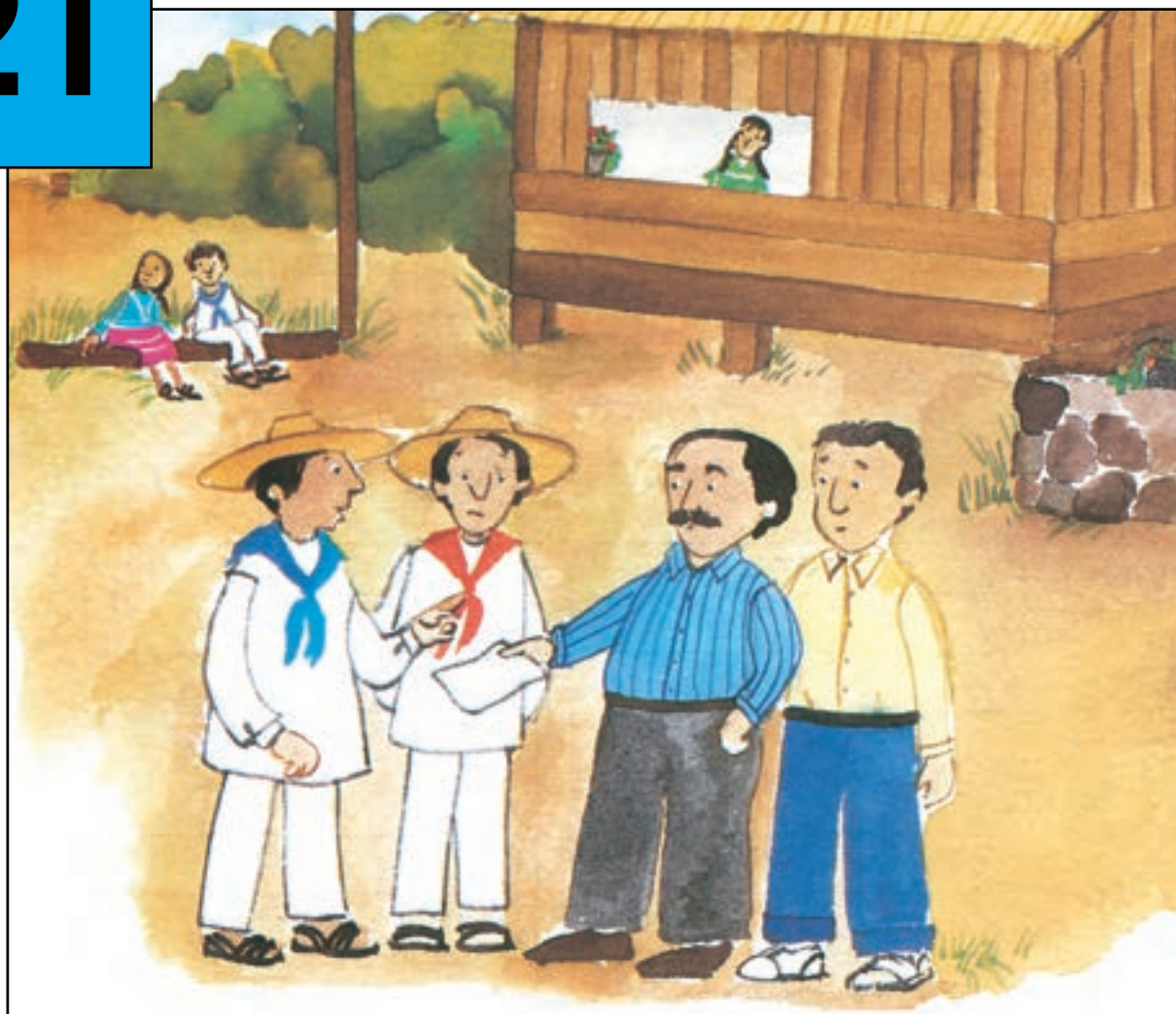
Jotsadam

ja'ppix makgim

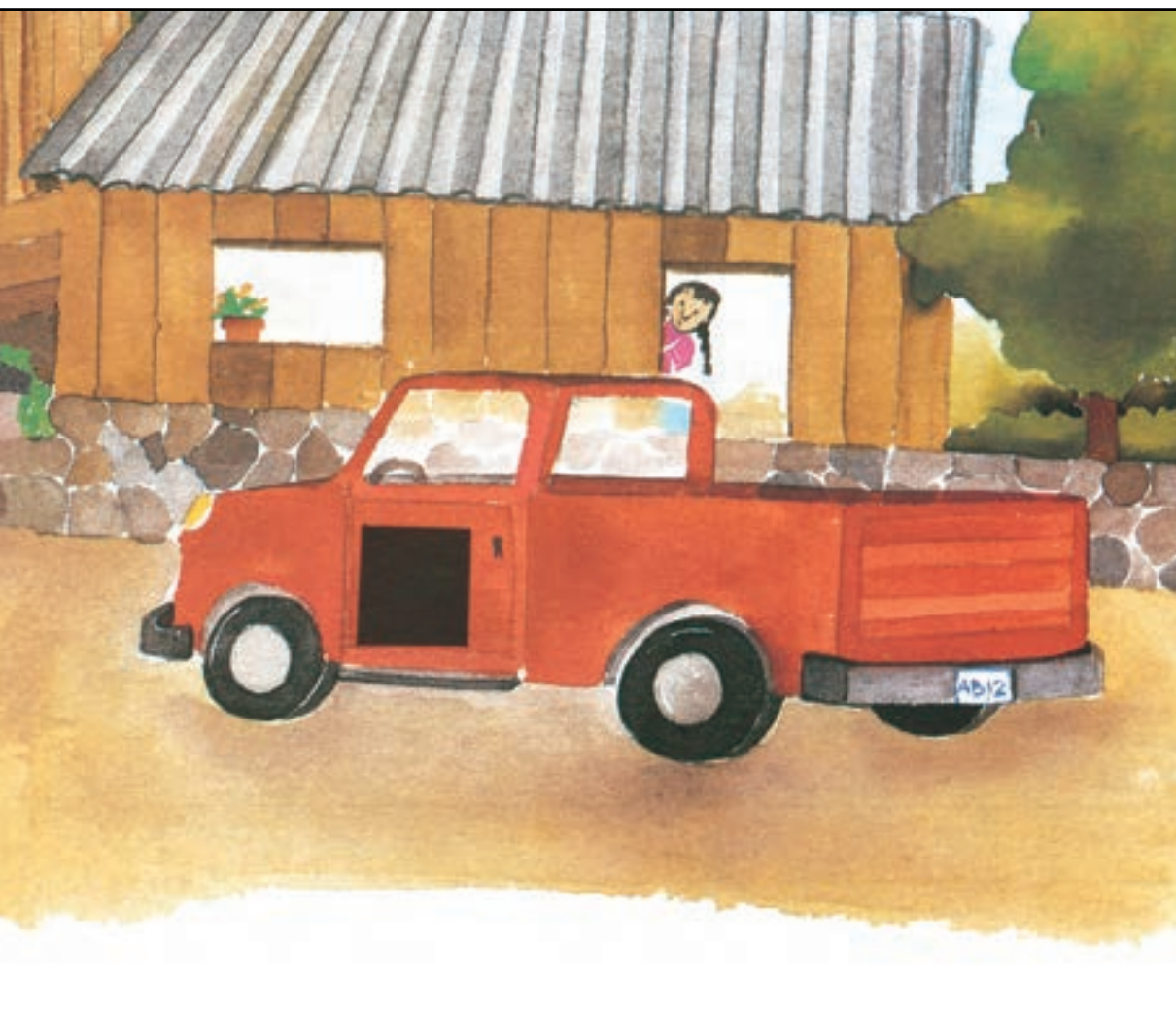

Dilh ap mi' xi ua'na', nap jax chum uañi'ñ.

NACH JAX JA'K JICH PALHBUIDHA'

No' mit jax dhuk tu' ki'n mañ o'bhai' gu nanbat gui' nam bapaiñum nai' tu bosgi'ñdha', ja'pni ja'k jir am nañ jiñ palhbui'ñdha'; bñpñ' nam jiñ chi'ñchuda', gui' na tu' bhaan jix maati' nam ki'n silhkam tu'r jix buadam, gio nañ xi ja tikkada' no'm ua' gu u'uan na pai' pui'm kai'chdha' nam ki'n muñ bñipo', dhi' no'm cham ua' gu u'uan, mi' nañ pu ja tñida' na cham jir am nam mu pai' jiñ bhñbhñttikda', na gu' dhi' agre'n pix nam xiñ bhñkamka'.

No' mit jax dhuukat mañ dhaa, cham tu' pui' ja'k tiidhix am gu nanbat: nam mu pai' bañ gi'bidha', nii nam mu pai'jiñ uamatdidha', nii nam cham mu pai' jiñ gi'btat, jiñ chianda' nañ pu ti' yai nam ki'n bia'ma'n gu baiñum.

- No' mit jix xiixikam jiñ bhik, pui' ja'k aagix, na jiñ chigia' ma'n gu makgim naabat, gio nañ puñ amparaaru', no'ñ iampix jix ua'tulhdhix.

Na jax jum kai'ch gu u'uan nach bhaan jix
o'jo' nach jġ'k jir o'dam

Mi'p xi chu jiñkoidha' na jax jum kai'ch dhi u'uan,
nap ba' machia' nach jax kai'ñkam bhaan jix o'jo'.

Nam jġ'k ya' oi'dha' gu ja'tkam bhaan dhi Meejik,
aixim tu'm am, aixim tu ñiok am gio nam aixim tu
bua't bhaan jix biiñak mu ja'p nam jax chu oi'dha'.

Ba' bhaan jix chak am gu o'dam, bhaan jix o'jo' am, mi'
na pai' pui' jum kai'ch, nam dġlh jix mat, nam jax
ja'k u'uanda' gu ja ñi'ok, nam jax ja'k tu daanit tu tan gu
ja i'mda', gio nam jax ja'k dġlh xi nuuka'ndat gu ja juku',
gio nam dġlh jix bhai'xi chu oi'ñkat.

Dhi' ba', ma'n ñi'ok bhaan ya' pui' tu ua'ñix na ki'n pui' ja'k
tu tui'ka' gammijġ nam jġ'x ya' duduaka' gu o'dam.

Na jax ja'k tum u'uan gui' nañ dai ja'p tu'm
mi tu daasa'

Mi'p xi chu chi#giji, na jax ja'k tu ua'ñix nap ba',
pu'ñi ja'k tu'm tu ua'na'.

Ja'pni ja'k tum u'uan, no'ñ jix maachim na ji'k tu jai'ch gui'
na iampix ma'n na jax chu'mka'.

Gu u'ux nax jo'i'

uupar

katoora'

tutuk u'ux

kalhpu'x

U'ux na tu yot

okdham

bi'kialh

istrgam

jelh

Mi'p xi ua'na' nap jax chu'm jix ja matka'.

Nan jax dhui jix matka' na jax chu'mka' gu u'uan

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na jax ja'k jum ga'nga jax chu'm u'uan.

- Biipi'ñ mi dhaasa' nat jaroip duu; na jax chi' gio na jax jum da'nsa.
- Na jax chi'ka' gu u'uan.
- Na pai'p duñixka'.
- Na ji'k nuumeroka'.
- Nar pai' dhukkamka'.

Pegro Martimian Santan
Bajikkam sapok
Koriamkam.
A1 - a
Korian 1994

Gok ap puchu'm jup xi chu ua'na'.

Nañ dai ja'ptu'm mi chu daasa'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' na jax ja'k jum u'uan gu tu' na iampix ma'n na jax chu'mka'.

No'ñ jix chu daasam gui' na iampix ma'n nam jax chu'mka', gui' nam gampix chu oipo, mummu dir añ bhai'ji chu ua'na' nam tu' iampix ma'n nam jax chu'mka'.

Mi'p xi ja ua'na', nam tu' iampix jir ma'n nam jax chu'm.

Gui' nam tu a'na'

Gui' nam sai' kua'

Nañ jax ja'k tu a'ñxidhat titbiada'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na jax ja'k
tum a'ñxidhat tim titbia.

- Gokdit jum titbia.
- Maadit jir puchu'mka', na jax chu'm bhaan tim nini'i'ñ.
- Gu jumai ba' na bhaan nini'i'ñdha'.
- Na jax xim buada' ma'n, gu jumai' mui'p xi a'ñxidhidha';
no'jum kis gu jumai, pui'p xim kisdha; no' obia'k gu mai
pui'p xi obia'kda'.

Go'gokdit apim pui' xim duñia', na jax jum
kai'ch dhi u'uan.

GU O'DAM ÑI'OK Jiñ jaduñ o'dam

O'dam jiñ jaduñ, nap jukgam kio gio tatsab, añ ma'n ñi'ok bhaan pui' xim t#dam, nap jir ma'nkamkat ya' oir# bhaan dhi oi'ñga'n, ja'p na gui' nam jix a'aixkam jum t#t#'.

O'dam jiñ jaduñ, ap jir ma'nkam pui' na jax gui' nam g#g#rkam jum t#t#ndat pik am naabat ñi'ok ñiokda'. Jiñ jaduñ o'dam ap jir ma'nkam, gok ki'n ap tu oir# gio na jix maatit ti k# no' jaroi' tum a'gi'ñ. Daiji na pari# jum a',

nap jum dako'ndhai jum tonmotdai tum mamtuxdha',
na ba' jano' dir pui' tu tui'ka' nap jax ilhi'ñ. Jiñ jaduñ
o'dam,
øp mo jum dakoogi'ñ, na kapbhai' barat jum bua' dhi
o'dam ja mamtuxi'ñ, No'pich chum mamtux, buimuk gu
maxdhi tu' bar jix buadamka' nap ba' pu'ñi' ja a'mkam
ba
ñiokda' guch jaaduñ o'dam. Jiñ jaduñ tum
mamtuxdha'ap.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pni jum kai'ch " jiñ jaduñ o'dam "

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi'm tikka.

¿ Paa ja'k oi'dha' am gui' na jaja'nni'ñ ja iim ? _____

¿ Jax kai'ñkam pui' chitda nar ma'n ma'nkamkat ya' oiri'?

¿ Jax kai'ñkam pui'titda na siari a' na tum mamtuxdha' ?

¿ Tu' jir jix buadamka' no't tum mamtux ? _____

Na jax chum ñiok no'ñ jaroi' cham titgat a'ga

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia' na jax ja'k tum ñiok, no'ñ jaroi' cham titgat a'ga.

Aixim jix maatit jich ~~kæ~~ ich, sia kuch cham jich chiti'ndat tu a'ga, na jax no'ñ jax kai'ch:

Ap takab titbirak gu kapxia', dhi' nañ pui' kai'ch " ap " dhi' jaroi' aagat jup kai'chdha'.

Mi'p xi chu ua'na', na jaroi' mim a'gada' dhi'ñi ja'p tu'm ki'n, dhi leetra:

Añ: _____

Ap: _____

Dhi': _____

Aachi': _____

A api'm: _____

Dhi'am: _____

NA TU' KA'M BIXCHU'

NA JIX JIIMIM MI CHU JUPXIXKA'

NACH CHITBIADA'

Champik tuch
a'jida', no'ch
jix chitbida'
gu kapxia',
piam no'ñ
ja'ppix mimbra.

BHAAN BHA TU UA 'ÑIXKA'

NACH JIX KIKI' OIPODA'

Gammijich jix
kiki'ka', no'ch
jich ikoimdhat
tu kua'.

Gammi jich jix
kiki'ka', no'ch tu
bopkonat tu
kua' gu bhaidha'.

NA JAX CHUM BUIMIK BAJIK

Jir jigialhikat
jano' na mit
jax ya ja'p
ji chu oi'ncha
dhi nanbat,
mui' mit koi
guch jaaduñkat
na mit tu kokda
guch jaaduñ
cham tu mit jax
jich dhooda dhi nanbat.

Na jax ja'k jum u'uan no'ñ chu' jax bua

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia' na jax ja'k jum u'uan, gu tu' no'ñ jax bua, piam nañ chu jax dhuñia'.

No'ñ chu' jax bua xib

Nañ chu' jax dhuñia'

Añ chu juan

Añ chu juanmira'

Ap tu juan

Ap tu juanmira'

Dhi' tu juan

Dhi' tu juanmira'

Aachi' tu juan

Aachi' tu juanpo'

Aapi'm tu juan

Aapi'm tu juanpo'

Mi'p xi chu ua'na', na pu'ñi ja'k jum kai'chdha', gu xibkam gio gu buimukkam, ñi'ok.

No'ñ chu' jax bua xib

Nañ chu' jax dhuñia'

Nach jir o'dam pui'p jir am nach jir
gø'gørkamka' gu nanbat tir

Mi'p xi chu jiñkoidha' na jax kai'ñkam jir am, nach
jir o'dam, nach pui' jup jir gø'gørkamka' mu ja'p
nanbat tir.

No'ñ jir o'dam, piam bisu'lh, no' ñich pix tuñ mamtux, pai'
na pix jix bhai' nañ jiñ gø'kamta', nañ gu' ja'x bui' pai' jup jir
jix aixkamka' na jax gu nanbat.

Mi'p xi ja daasa' nam jax chi gu o'dam, piam
bisu'lh, nam jir gø'gørkam mu ja'p nanbat tir.

GUCH DHIRBA' GIO GUCH JUKU'

Aachi' o'dam, gø' bia'ich gu dibr nach bhaan tu oi'dha'; gio nach bhaan ti isdat ki'n dudua, jai'kap jup bia'ich gu juk gio ba' gu miinas, daiji nach champik maatit tu juan, na chich gu cham tuch mamtux, na jax ja'k bhaan mim nini'i'ñ gu tuumiñ: dhich dhirba', guch juku', gio ba' pui' na jax guch miinas, sia kuch bixchu' tu bia' ua'midha'ich, pui'pix xi chi nii'ndba'ich nax chu max.

Jai'dhit siari ma chi ixia'am ma'n dam gu jun, piam tu', mai ba tu darsa' mummu ja'p gagai, na ba' mi'dhir xi biñchai mi' ba tigia', ji'k gok michumiñ. Aachi' o'dam

nach chu' tu bia'. Giilhim ji na mui' tuumiñ tu namik ja'pje nach cham jich mamtuxi'ñ na jax ja'k tum juan, nach gu' dhi ga'mbhar tii ja bia', suudai'ich chii jup bia', daiji nach chu moikdai mi chit'xia', gu juk ach jup bia' dhi' dhogi parip maakam iam jum a'je nach ba' jix bhai' pix bhaan tu juanda', nach ba' cham agre'n nai' xikuanda' dhi juk. Jum a' na maadit tum mamtuxdha', na ba' jix maadit jupaaba'nda' gio na jix matka', na jax ja'k jum taatas na ba' jix dha'ram namikda', dhi' pu'ñi' ja'k jum a', nach ba' siari jix bhai' tu oi'ñka'.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix, mi' na pai' ja'pni
jum kai'ch " guch dhirba' gio guch juku' "

Mi'p pui'xi chu duñia' na jax chu tui'ka' nar
ga'mbhar tir gio bha ja'p oidha' ta'm mui' bha
chutka' gu jujuk.

Nañ jix aixkam tu a'gada'

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', na jax ja'k ji x aixkam tum ñiok, pui' na jax kai'ch dhi o'dam.

O'dam, ap xib cham tu ñio'ki'ñ o'dam k'i'n
ap xib, cham ka ti' tifi' gu o'dam jajanulh,
ap xib cham ka ti' ni' gu xiotalh,
nanbat ap pix bax ja oi'ñ, nam jax
chu ñi'ok, añ xib ya' jum ti'kka' dhi
ma'n ñi'ok bhaan, na pai' bii
nap kar o'damkat, nañ ba' dhi
o'dam mamtuxi'ñ bhaan mummu dir gio
bhai'p ji bhichdha', añ jum aagi'ñdha'
nap jax kai'ñkam jir o'dam.

Mi~p xi chu ua'na' na jax kai'ñkam pui'tu a'ga dhi jagi' o'dam.

Na jax chu'mka' gu tu'

Mi'p xi jiñkoidha' nap ba' machia' na jax ja'k tum u'uan, nañ btx tñ tñgai mi chu daasa' na jax chu'mka' gu tu'.

Ño'n jix chitgam na jax chu'mka' gu tu' mummu dir añ bhai' ji kñsa' na: jir tu'da', na jax chu tu'mkir jix joi'ñ, na jax chu'm tu tuuku' gio ba' na tu' jix bhai'.

Gu ko'kmar tua

Gu ko'kmarak tua, tatsab pa' jix joi'ñ na tutka', ko'kmarak tu ja', jix chirok tu kom, champik jix bhai' jum ku'a'.

Mi'p xi ua'na' na jax chu'm, dhi' nam mi'm tikka'n.

Gu juk

Na jax kai'ñkam bha ja'p tu jupxixka'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na jax kai'ñkam bha ja'p tu' jupxixka'.

No' bha ja'p bhi'sap gu u'uan, na pai' bhai' jix maati'ka', na ti mñjim, dhi', pui'r jum duukamka' nach sap cham ti mimiñdha'.

Mi'p xi chu ua'na', na jax kai'ñkam mi' tu jupxix, piam na jax jir jum duukam.

Nax a' bhar ki'n tu mamxidhix

Mi'p xi chu jiñkoidha', nap ba' machia', na jax ja'k tum mamxi'ñ, no'p tu' bax chu mamxidham.

No'ñ chu' jix mamxidham, bi'pi' jum a' nañ jix matka', na jir jax chu'mka', ja'pna jax gu tooxiom nar jix chai'ma', puchu'm ki'n ba'm a' nañ mamxidha'.

Mi'p xi ja mamxidha' dhi' nam mi' jupxix.

Ipur sarni'

Bayalh xai'

Bi'kialh

Sam ransisco

Barmo'

kuarul

Na jax chu'm jai'ch gu yooxi', na ma'n na
jax chu'm

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba machia' na jax chu'm
gu yooxi' ma'n na jax chu'm tu yot.

Na jf'x jir tatsab, gio na jf'x jukgam, mui' jai'ch gu yooxi' na
iampix ma'n na jax chu'm tu yot.

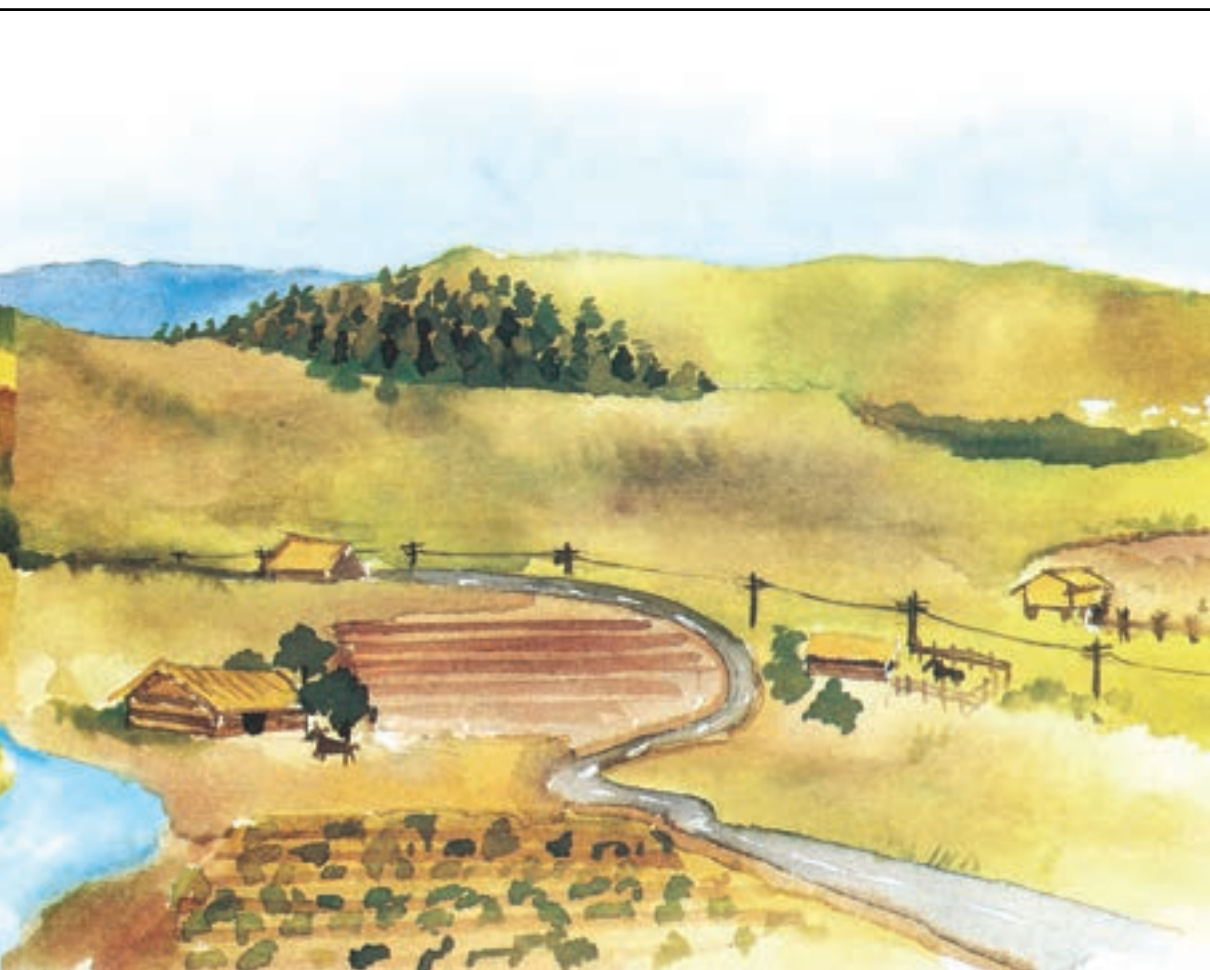
Mi'p xi ua'na', nam jax chu'm mim tikka gu yooxi'.

Gux bipi'	Gux u'uam	Gux chotob

GU O'DAM TĪR GIO GU NANBAT TĪR

Nach jī'k jir o'dam, jai'dhit ach gampi'x chu oi'dha', jai' bhammu ja'p gagai jai'mummu ja'p gio'ntir, jai' mijimmi ja'p aa'kki'n. No'ch gampix kio, ampix chu ju'ka', dai gu jibilh na pik am kuichu'nda' gu jaaga'n gu tutua gio gu jujuk. Siari no' bar tatab bha ja'p ba kuuda' gu u'i', no' bar tuka' dai gu tukur na mu pai' ba kuuda', piam gu kurkubio na bixchuka' pix ji kixidha' na kuuda', gio gui' nam kabuimuk ja'k tu kuu, jir jai'ka'am.

No'ñ mummu pai' kio nanbat tir giilhim na tum kai'chda', gu tatab bix chanolh tim jirri'nda', gio na bix chanolh jix kubiska', dai gu tu'ka' ja'k ba' joidham jix chu abharka' na gu bix chuka' ti bñdhixka', iampix ja'p tu tui'ka' nar tatab, na gu' joidham jix chu maxka'.

Gu tatab no'ñ bha ja'p paxiar, ti niidhat jum a' nañ bha ja'p jimba' na ba' cham jiñ kiispa' gu kamion, piam nañ cham bhair pai' mai' gixia', pu'ñi' tu tu'mkir ba'tu oi'dba' am gu nanbat.

Na jax kai'ñkam mi tu ua'ñix mi' na pai'
ja'pni jum kai'ch " gu o'dam t̃ir gio gu
nanbat t̃ir "

Mi'p xi ua'na' nam tu' mi' jum t̃ikka.

¿ Pam ja'p tu oi'dha' gu o'dam ? _____

¿ Tu' jax jum buada' gu gampix no'ñ kio ? _____

¿ Tu'm ba ji kukuuya' gu tuka' ja'k ? _____

¿ Jax ja'k tu tui'ka' gu nanbat t̃ir gu tuka' ja'k ? _____

¿ Jax ja'k tu tui'ka', tatab ja'k gu nanbat t̃ir ? _____

Nach chu' iampix naabat ñi'ok ki'n ti tñiti'

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia' nach chu' iampix naabat ñi'ok ki'n tñiti'.

No'ch o'dam ki'n tu a'ga pai'jich naabat ñi'ok ki'n mui' ma ñokia', na gu' o'dam ki'n cham jai'chka' gu ñi'ok, ja'pna jax no'ch jax kai'ch numero.

Mi'p xi chu ua'na' mi na pai'tu jupix, nach chu' iampix naabat ki'n ti tñiti'.

Nañ jax ja'k dai gui' ua'na', na tu'pik mi'm a'gada'

Mi'p xi chu jinkoidha', nap ba' machia' na jax ja'k jum u'uan gui' na tu'pik mi'm a'gada'.

- Bii'p'p niidhixkam mi'xi jiñkoidha'.
- Maakam ja'k ap ua'na' gu ni'ok, nap ji'k cham maatit ~~ke'ke'~~, ti tikkai'p ba' machia'.
- Gio'p mui'xi chu jiñkoidha', dai nap ji'ma'n ka'm pix mui'ji bhichdha', gio nap pu ua'nidha' na tu'pik mi'm mi'm a'gada'.
- Alhi'ch pa' ba' ap tu ua'na', na jax jix bhai' jum ~~ke'ke'~~.

Xi jiñkoidha' ap mummu na pai' ja'pni jum kai'ch,
" gu o'dam tir gio gu nanbat tir " tu' ua'na' ap ba' na
tu'pik mi' a'ga.

Na jax ja'k nai' tum mattu'n

Mi'p xi chu jiñkoidha' nap ba' machia', na jax ja'k bha tum a'ga gu raadiota'm dir.

Gui' nam mummu dir bha tu a'gada' Jesus Mari; gu o'dam, gu bisu'lh, gu sampe'reñ, gio gu ku'ur, dhi' bñp'i'm nai' xi oipimti, nam ti tikkidha'; na tu' jax jum buada' jax chu'm pue'mblo, nam jax ja'k ti ni', gio nam jax ja'k tu sab, nam ba', mummu dir puchu'm bhai' ba ja sabi'ñdha'.

Ma'n apim tu ua'na', na pim tu' ñhi'ñ apim mi' xi ua'na', na pim ba' pu'ñi ja'k xi chu a'ga' raadiota'm sia gu ja'ppix agre'n.

Na jax kai' ñkam iampix naabat ñi'ok ki'n tim
titi'

Mi'p xi chu jikoidha' nap ba' machia' nach jax
kai' ñkam iampix naabat ñi'ok ki'n tim titi'.

Na tu' ya' pu tu jai'ch bhaan dhich dhirba' gio nach pux
mat iu'm bajik dir nar tu'da', jix bhai' jum titi' gu o'dam
ki'n, ja'p na ja x gu kaxio ta'm bix aixim.

Gui'ji na mit nanbat jich ua'p, nach ba' iampix pui'pix
ja'k jup ja titi' ja'p na: gu baak, kabai.

Mi'p xi chu ua'na', nap tu' jix mat nach iampix
naabat ñi'ok ki'n ti titi'.

